Kulturně společenský časopis
2018 • 6
na internetu

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Wernisch

Přidal

Šofar

Kolář

Obsah:

Pětipsy

Rozhovor se sebou – Tomáš Přidal (4)
Nalezeno v knize (6)

Kosoř

Michal Šanda: **Dr. Moul** (7)
Ivan Wernisch: **Pernambuco** (16)
Radim Kopáč, Jakub Šofar: **Pijácká čítanka** (20)
Z Větrných mlýnů – P. Král: **Básně II,** J. Kratochvil: **Bakšiš** (22)
Nakladatelství Academia doporučuje – Grzegorz Motyka: **Volyň 1943** (24)
Štěpán Kučera, Zbyněk Vlasák: **Všechno nejlepší – Tisíc čísel a dvacet let Salonu Práva** (28)
Zuzana Dostálová, Pavla Horáková, Alena Scheinostová: **Johana** (32)
Vladimír Novotný: **O šamanovi mezi šoumeny (M. Fendrych: Šaman)** (34)

Mnetěš

Wagner a Liszt v Piešťanech (36)
Marek Blažíček: **Mnohoúhelník** (38)
Dušan Šutarík: **Duel v zaprášenom mestečku** (39)
Jan Duběda: **To jsem já** (42)

Hostomice

Jiří Kolář: **Úšklebek století (NG Praha, Palác Kinských)** (44)
Lucie Faulerová: **Benátky** (46)
Jakub Šofar: **Hold placatosti (dánské)** (54)
Jakub Šofar: **Tak zase po roce hlavou dolů (III)** (58)

SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Kresba Marka Douši (k článku na str. 7)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 6, rok 2018, ročník 19. E-mail: dobraadresa@dobraadresa.cz. Šéfredaktor: Michal Šanda. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vycházel s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Časopis je excerpován Ústavem pro českou literaturu AV ČR.
ISSN 1804-963X

Přetipsy Foto-aktu-alita

Dřív by mě hanba fackovala takhle bezostyšně propagovat vlastní knihu, nicméně žijeme v bezostyšné době, kde je bezostyšný kde kdo a ještě svoji bezostyšnost vydává za průbojnost nebo dokonce za přednost. Ačkoliv je v květnovém čísle řada znamenitých příspěvků od znamenitých autorů, nade všemi vévodí Dr. Moul. Po devíti letech, kdy jeho rukopis prošel snad všemi českými nakladatelstvími zaměřenými na literaturu pro děti, od Baobabu po Meander, jsem se rozhodl vydat ho vlastním nákladem a v červnu by se měl objevit na knihkupeckých pultech. Haj hou.

Michal Šanda

Foto Michal Šanda

Pětipsy

Rozhovor se sebou

Tomáš Přidal

Z podstaty věci nikdo jiný neví a vědět ani nemůže, co si myslím a chci sdělit čtenářům, lépe než já sám. Navíc je spisovatel člověkem slova psaného a tudíž se vyjádří přesněji prostřednictvím písmen, než mluvením do diktafonu. V sérii selfie rozhovorů pro Dobrou adresu pokračuje Tomáš Přidal.

1. minulost?

Na jaře jsem se zúčastnil Evropského festivalu poezie v Londýně. Četl jsem dva večery. První akce The Europan Camarade v Rich Mix byla založena na principu společné práce dvojic. Vystupoval jsem s francouzskou básnířkou a umělkyní Iris Colomb. Naše spolupráce probíhala měsíc před festivalem prostřednictvím emailu. Poslali jsme si vzájemně 5 kreseb a pak na ně reagovali básněmi. Při jejich čtení jsme kresby v tištěné podobě rozdávali divákům a zároveň je za sebou promítali. Celkem vystoupilo 16 dvojic a všichni byli skvělí. Nejvtipnější vystoupení byla zinscenovaná rvačka o cenu Nejlepší básník, kterou předvedli Steven J. Fowler a Max Höfler. Byl jsem šťastný, že jsem se mohl seznámit s tolika super lidmi a jejich novými přístupy k současné poezii.

Na druhé akci Performance Literature & Sound Poetry v klubu IKLECTIK se představilo 11 básníků sólově. Nejvíce na mne zapůsobilo vystoupení Roberta Prossera, vycházející z odkazu experimentální lyriky Ernsta Jandla. Jeho razantní přednes veršů byl skvělý. Pak např. Rike Scheffler s násobícími se zasmyčkovanými hlasy nebo Kinga Toth s básní doprovázenou noisem a výtvarným filmovým záznamem. Mé vystoupení se odvíjelo od fotografické parafráze záběru z filmu Potomci lidí při dialogu o Jahodovém kašli. Ve fotografii jsem použil komiksovou bublinu, ve které se postupně zobrazovala báseň. Projekce mi umožňovala být mimo pódium, číst z bubliny a tím vytvářet hlas vlastní postavě.

Jahodový kašel je i název nové nahrávky dua Deceased Squirrel on the Phone, ve kterém hraju na kytaru. Vyšla na začátku tohoto roku na značce Stoned to Death Records. V dsotp máme velkou radost z recenze v hudebním blogu Dayz of Purple and Orange, který reflektuje současnou psychedelickou a noiseovou hudbu.

2. současnost?

Pracuji na sešitě interpretací světa podzemních houbových vláken obydleného DMT skřítky.

Série mých kreseb a textů plus čb fotografie (Barbora Přidalová) vyjde na podzim jako bibliofilie. Sešit je inspirovaný skladbou Mushroom kapely CAN a texty spisovatele a etnobotanika Terence McKenny.

3. budoucnost?

Příští rok vyjde kniha mých básní s názvem ČALOUNÍK v nakladatelství Druhé Město.

4. pokud čas neexistuje?

V tom případě čalouník s jahodovým kašlem před londýnským metrem je tentýž jako ten při sběru hub v ořechovském veverčím lese.

Nalezeno v knize

Přetips

Kaj Beroun

Kulturní dům Královdvorských železáren

TELEFON číslo 2708 — RESTAURACE — CENOVÁ SKUPINA III.

JÍDELNÍ LÍSTEK Dne Středa 21.7.82

STUDENÁ PŘEDKRMY :

100g	Dušená šunka, okurka ...	14,20	
100g	Turista I., okurka	9,—	
100g	Družstevní salám, okurka	7,70	
100g	Gothaj, cibule, ocet ...	4,40	
100g	Sýr Eidam, máslo	4,—	
125g	Olejovky, cibule, citron	13,—	
1 ks	Vejce vařené na tvrdo ..	1,70	

TEPLÉ PŘEDKRMY :

70g	Zap.šunka s vejci,okurka	13,9
100g	Opečená sekaná, hořčice	3,3
1 ks	Smaž.karbanátek, hořčice	3,7
140g	Omeleta s klobásou	5,8
100g	Míchaná vejce se sýrem .	4,7
2 ks	Vejce do skla	3,3
1 ks	Sázené vejce	1,8

Touly: POLÉVKY :

689	Hovězí vývar s masem a nudlemi	2,5
307	Hovězí krupicová s vejcem	1,—

SPECIALITY :

2634	150g Kazachstánský šašlik, brambor, obloha	17,2
1708	100g Ásu po tatarsku, brambor	12,6
2978	200g Smažený květák, brambor m.m., okurkový salát	7,9

DIETA :

1806	50g Hovězí maso vařené zad., brambor m.m.	6,5

DRUBEŽ :

3127	150g Pečené kuře, brambor, švestkový kompot	18,7
3457	250g Smažené kuře, brambor m.s., okurkový salát	17,2

HOTOVÁ JÍDLA :

2189	100g Hovězí maso vařené př, brambor m.m., obloha	6,8
2032	100g Hovězí maso vařené př., brambor m.m., okurkový salát ..	7,1
3050	100g Maďarský guláš, houskový knedlík	6,7
2069	50g Hovězí pečeně na slanině, rýže	7,5
2229	50g Štěpánská hovězí pečeně, brambor houskový knedlík	7,4
4188	100g Pečený bůček, houskový knedlík, špenát	5,9
3491	100g Uzená plec vařená, berounský bramb.knedlík, špenát	13,3
2650	100g Vepřové ledvinky na cibulce, rýže	7,3
2096	100g Vepřová játra restovaná, brambor	8,6
2201	100g Čevapčiči, brambor, okurkový salát	12,4
2399	100g Sekaná pečeně, brambor, okurkový salát	5,8
2978	100g Smažený karbanátek, brambor, okurkový salát	6,5

JÍDLA ZELENINOVÁ A BEZMASÉ :

2523	200g Dušená karotka se sázeným vejcem, brambor m.m.	6,7
2511	250g Květák s vejci jako mozeček, brambor m.m.	8,5
2684	240g Knedlíky s vejci, okurkový salát	6,9
1726	220g Selská omeleta, okurkový salát	6,5

JÍDLA NA OBJEDNÁVKU po 14. hodině :

3929	150g Vepřové žebírko se šunkou a vejcem, brambor, obloha ...	18,8
3467	150g Přírodní vepřové žebírko, brambor, obloha	15,—
2562	100g Srbské ražniči, brambor	14,6
4549	150g Smažený vepřový řízek, brambor m.s., okurkový salát ...	23,—
3365	150g Vepřová játra na roštu, brambor m.s., okurkový salát ..	13,2

MOUČNÍK : Omeleta se zavařeninou 4,6

Jídla připravil kuchař-specialista V. Korecký

Vedoucí závodu Petr Klouček

K osoř

Michal Šanda
Dr. Moul
ilustrace Marek Douša

Malá Hraštice, Hraběšín nebo Třibřichy jsou docela obyčejné názvy obcí, které při pohledu na mapu nebudí bůhvíjakou touhu se do nich vypravit. Neobyčejnými se ovšem stanou, pokud dáme prostor fantazii. Třibřichy jsou najednou tři břichy. Hraběšín je hrabě Šín. Malá hra štice se stane potřeštěnou hrou se slovy. Stejně tak se víska v podhůří Českého lesa jménem Drmoul promění v Dr. Moula, co má v aktovce fonendoskop a recepty a razítka. Bez ohledu na věk je tato kniha určená všem čtenářům, kteří uslyší-li Kunratice, rozesměje je kur na nitce.

Právě vychází!

Pětipsy

pěti psy

Punťa Barik Brok Ben a Raf
v kvintetu pějí:

haf!
haf!
haf!
haf!
haf!

10

Kosoř

kos oř

u Kosoře kos oře
místo oře
a oř jako kos
used na rákos
a pěje svůj chorál
až se z něj pot lije
hyje!
jako by oral

Mnetěš

mne těš

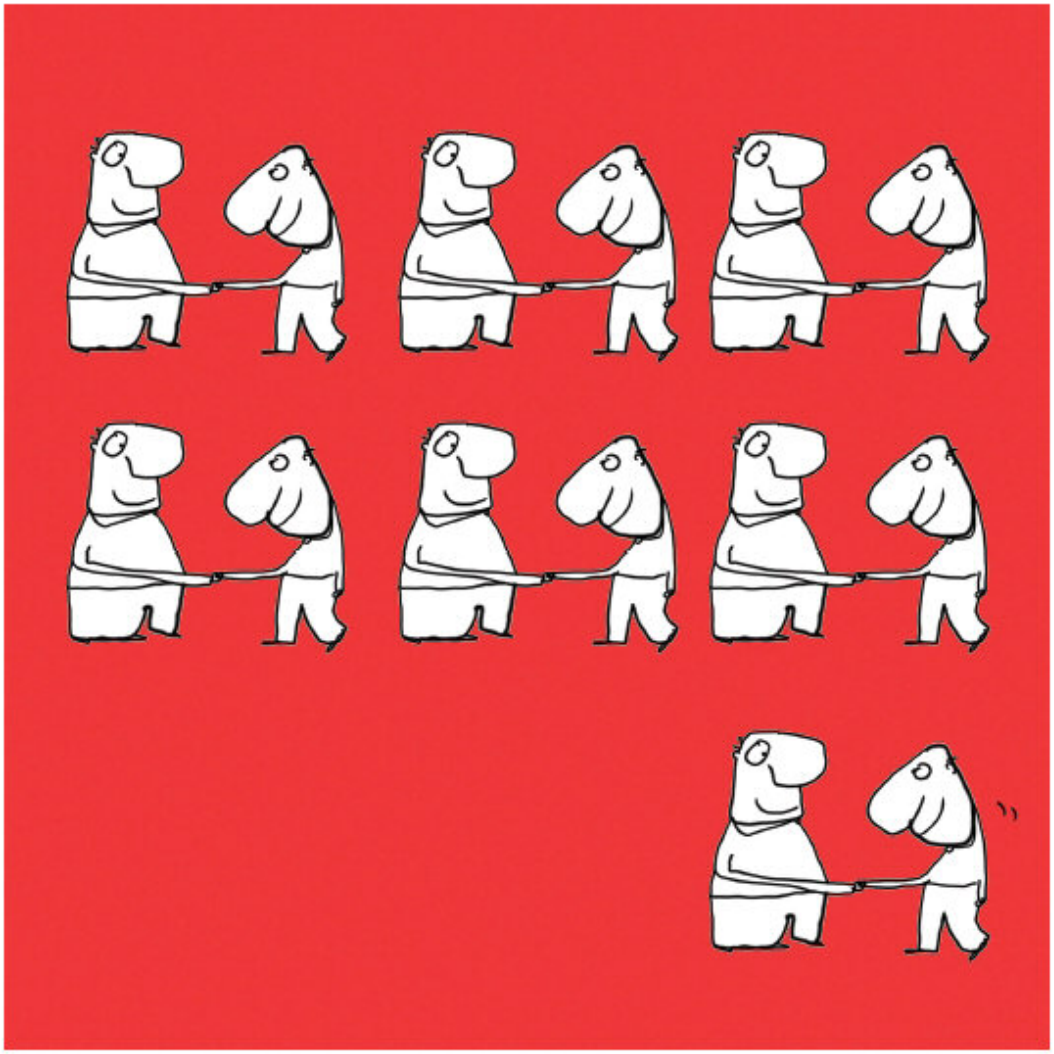
a mne

mne též

těší mě

na oplátku: i mne těší

je potěšením
těšit se
v Mnetěši

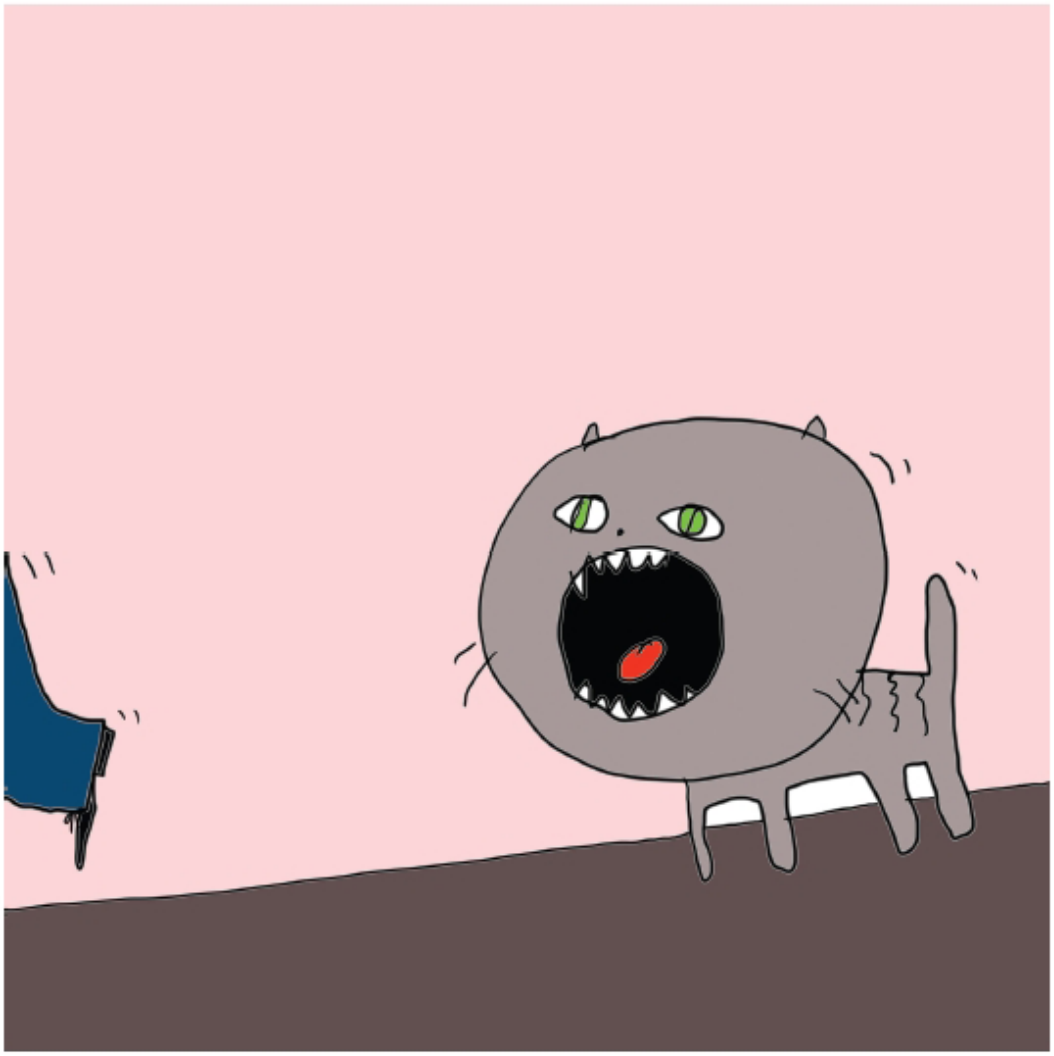

host o Míce

v hotelu U Anglického krále když po poledni ustane hemžení číšníků a utichne cinkání příborů odeberou se hosté na terasu. dámy si objednají kávu se šlehačkou. pánové pokuřují viržinka a listují v magazínech. na sluncem prohřátých schodech se uvelebila mourovatá kočka. jakýsi host o Míce prohlásil že je gypsová. před jejími drápky se teď neschová.

62

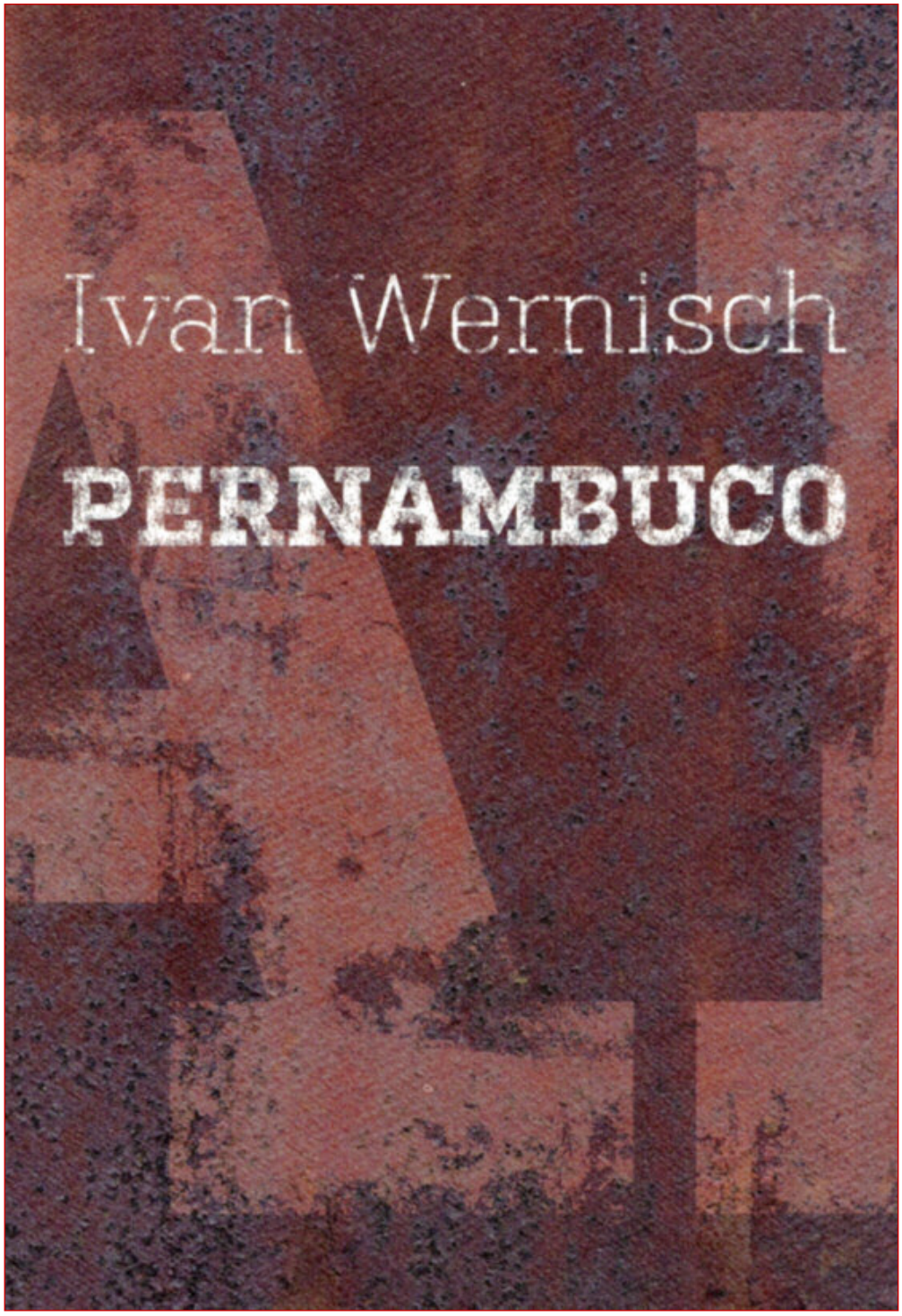
Hostomice

K osoř

Ivan Wernisch **Pernambuco**

(Druhé město, Brno 2018)

V zářijovém čísle 2017 vyšla rozsáhlá ukázka z připravované sbírky Ivana Wernische. Od května 2017 už Pernambuco není sbírka připravovaná, ale vydaná. A mimochodem, je znamenitá.

Cizokrajné strofy

Viktoru Pivovarovovi

Herr Kadlitschek
pohlédl do zrcadla
a spokojeně přikývl:
Ano, tohle jsem já,
Herr Kadlitschek

Mbuwu Mulele
se prochází po tržišti
a před každým krámkem
smekne svůj nový klobouk
Báby si říkají:
Je uznalý muž
ten mbuwu Mulele

Gospodin Kravčenko
odstrčil sklenici vína a zachmuřil se:
Nemáte vodku?
Je totiž velkým znalcem vína
tenhleten Kravčenko

SeĖor NúĖez
nafoukl papírový pytlík
a tiše se přiblížil
k fotelu,
v němž podřimoval seĖor López
Ó kdybyste viděli,
jakou facku dostal
seĖor NúĖez de Abelardo Castillo!

Signor Sentinelli
vytrhl služce koště z rukou a zvolal:
Takhle se správně mete, tak!
Jen málokdo se vyzná v zametání
tak jako signor Sentinelli

Velkomožný pán Széchenyi
dojedl hovězí vývar,
olízl lžíci a strčil ji do kapsy
Hostinský se tomu nediví,
ví totiž, jaké zvyky má
velkomožný pán Széchenyi

Herr Ritter von Sadlo
vyšel z holírny a děti za ním pokřikují:
Nemá knír,
koukejte,
Sádlo nemá knír!

SeĖor Murales si obul jezdecké boty
a jen tak bez kabátu
se prochází městem
Matky naň ukazují dětem:
Vidíš ty vyšívané šle
a bičík strčený v holince?
To je seĖor Murales!

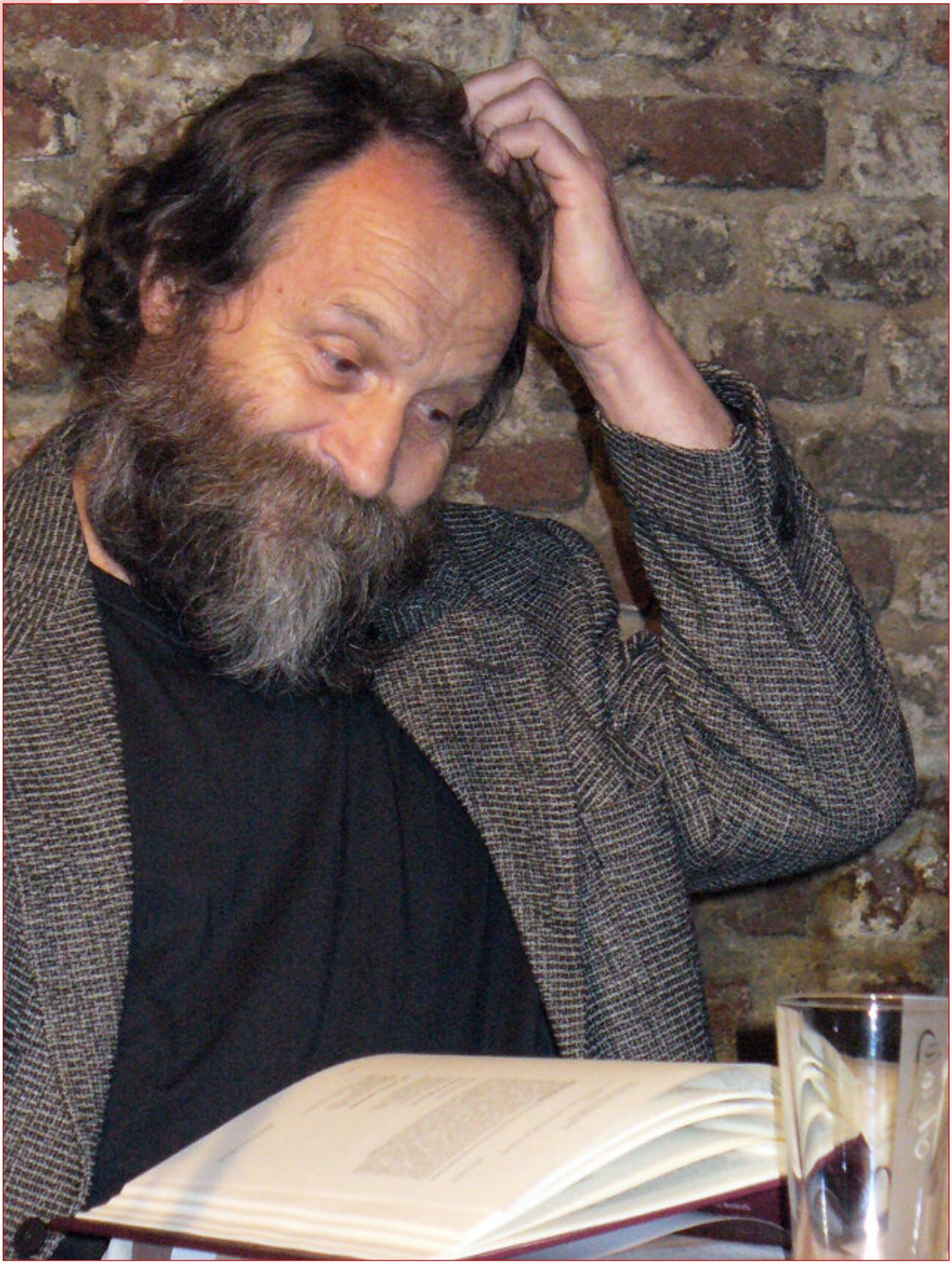
Maestro Kudela
zahodil taktovku,
zavolal Přines!
a jezevčík zavrtěl ocasem
Hodný pejsek!
řekl maestro Kudela

Monsieur Hasenstock
se uklonil a pravil:
Dovolte, madame,
abych se představil:
Jsem monsieur Hasenstock,
k vašim službám

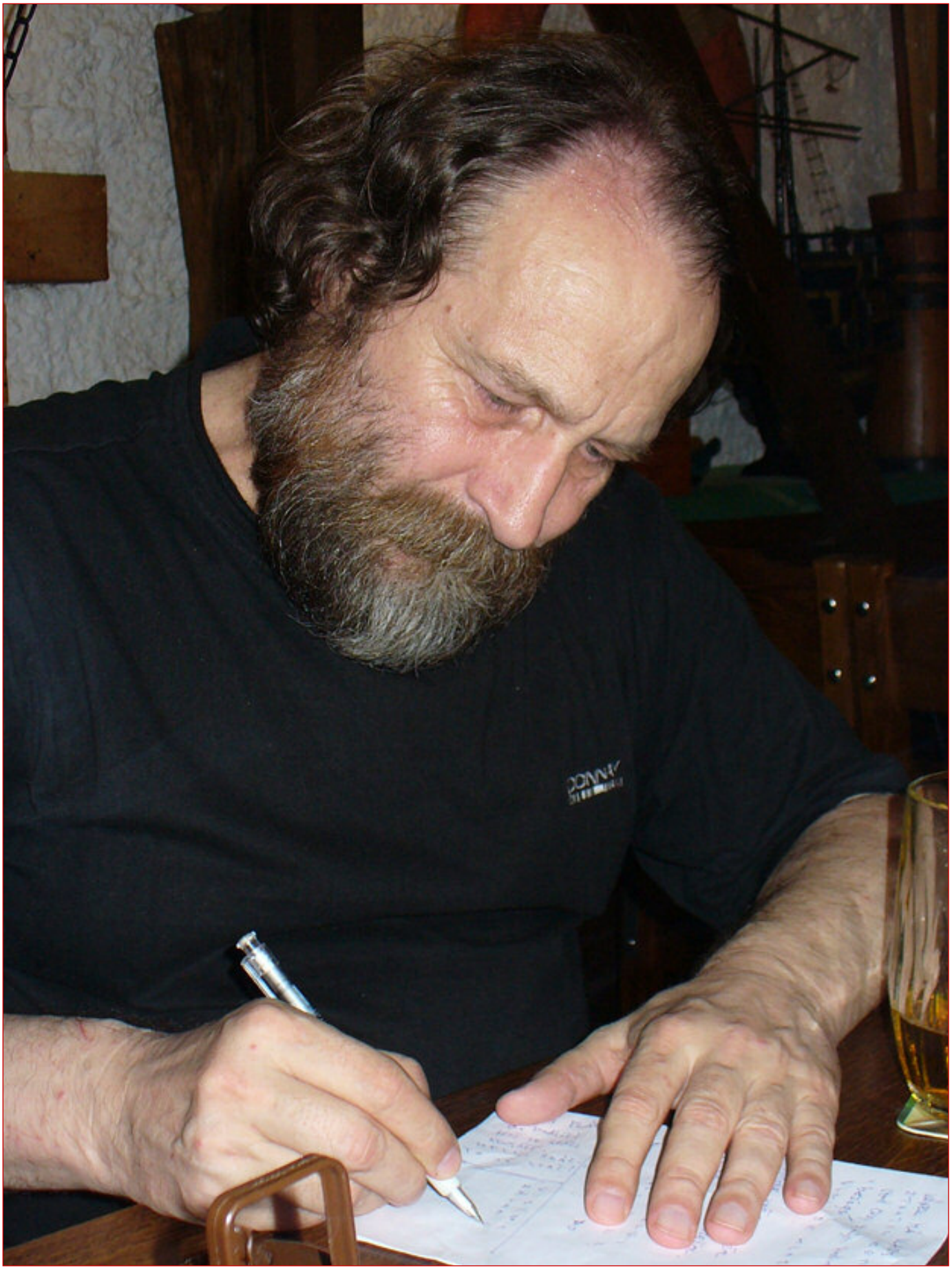
A madame Hasenstock
s uzarděním opáčila:
Ach, milý Viléme,
vzpomeň si přece,
já jsem tvá Amalia,
Amalia Hasenstock

Foto
Michal Šanda

Ivan Wernisch čtoucí, foto Michal Šanda

Ivan Wernisch píšící, foto Michal Šanda

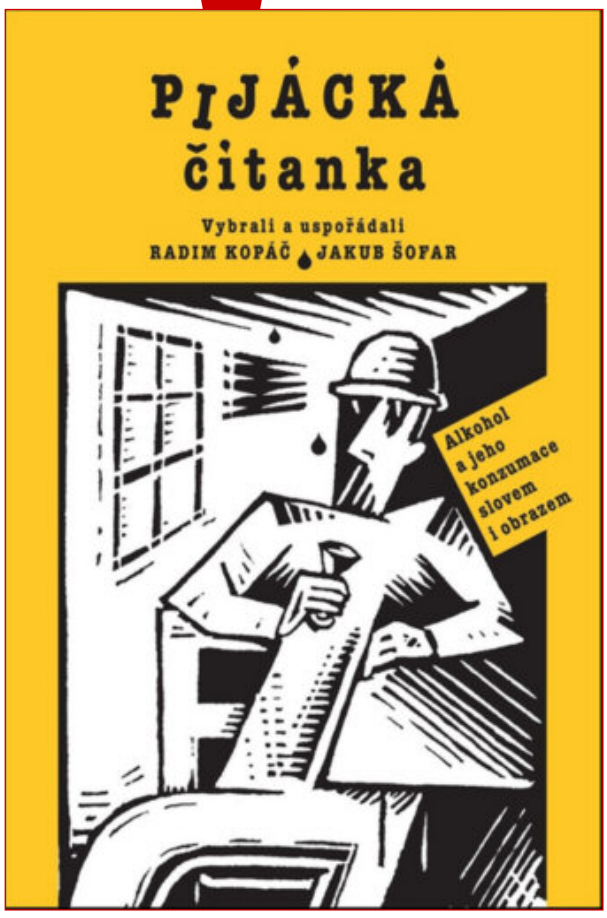

K osoř

Radim Kopáč, Jakub Šofar:

Pijácká čítanka

Jaroslav Hašek, Bohumil Hrabal, František Gellner, Gustav Erhart, Eugen Brikcius, Pavel Šrut, Jan Skácel, ti všichni si odpili svoje a jsou tady po právu. Kdo by ale v čítance o pití a opíjení se očekával národní buditelku Boženu Němcovou?

Barunka

Božena Němcová

Šla jsem tedy; co také dělat? – Přivedla mne do domu, kde bylo asi osm děvčat; ty mne hned obstouply, uzlíček s šaty mi vzaly a byly tuze přívětivý. Potom mne dovedly do pokoje, kde byly lázně a kde vykoupat a do panských šatů obléknout jsem se musela; nato mne vedly ke stolu, hostily jídlami, jakýchž jsem ani nikdy neviděla, a pilně vína mi nalévaly. byla jsem vyhladověna a nenechala jsem se tuze pobízeti; všecko to mi lahodilo a zdálo se mi nejinak, než že jsem začarována. – opily mne a potom položily do zvláštního pokoje na pěkné lože. ta noc rozhodla nad mým životem – ráno shledala jsem, že jsem obětí hanebné kuplířky, a veta bylo po mé nevinnosti.

Jak bude po smrti

Ladislav Klíma

„Obešel já polí pět.“

Explose děsu, jakému nic neodolá. Podivné světlo, až sněhově bílé. Malý, elegantní pokoj, já v něm na batistových poduškách. Křišťálová, tajemná zář dopoledního slunce tu dlí, – nelze pochybovat, že je časně dopoledne. Vše je tak otevřené nějak, duté, dunivé, drnčivé, vonné. Jako bych v nitru nesmírné skleněné koule byl…, ponořen ve vonnou vanilkovou zmrzlinu. Ale to nejvlastnější na všem nedovedl by ani největší básník naznačit, jak teprve já, ubohý kramář Matyáš Lebermayer!

Dlouho ležel jsem a bylo mně čarovně milo. Na vše předcházející jsem zapomněl; cítil jsem sice, že to v mé duši spí a že by nebylo těžko to vyburcovat, ale nestálo mně to za práci. Minulost připadala mně jako lehký, nicotný sen.

Konečně však položil jsem si otázku: Kde to jsem? A co to všechno znamená?

Podle různých známek uhodl jsem, že ležím v hotelovém pokoji. Zazvoním.

Za chvíli vstoupí s úklonou číšník. Lekl jsem se ho; připadal mně jako stínová potvora, ač to byl hezký červený chlapík v bezvadném fraku z jemného lodenu. „Kde to jsem, člověče,“ spustím naň energicky.

„U nás v hotelu, prosím. U Stříbrného slunce, vašnosto!“

„U Stříbrného slunce?“ a dost jasná, ale tak divná vzpomínka zasvítila ve mně. „Kde jsem se tu vzal, vždyť – vždyť – – aha! Vždyť odejel jsem včera večer do E. a spal jsem doma u ženy!“

„To se, prosím, vašnostovi jen zdálo. Dovolili jsme si vašnostu, vidouce, že je nóbl pán, který zaplatí, dáti na pokoj, když na dvorku upadl a zůstal ležet.“

„Na dvorku, – počkejte – aha, omdlel jsem tam, protože“ – hrozný pocit se ve mně zdvihl – „obešel já polí pět –“

„Žádných pět polí vašnosta neobešel. Z jídelny k pisoárům je tak třicet kroků a žádná pole!“

„Tak proč bych se tam byl svalil, človíčku, he?“ zvolal jsem skoro hněvivě.

„Protože – líbějí odpustit, pětadvacet čárek plzeňského a osm slivovic není žádná maličkost.“

Víno

Karel Kryl

Vyvrtám díru v lodi vína,
naplním barel ve svém džípu,
zalehnu pod slovanskou lípu,
a že mám pověst podivína,

budu jí dbalý. Vsáknu lehce
dva první doušky. Potom třetí:
den mine – měsíc – pololetí –
bez času čas. Jak v Anatěvce.

A přijede-li vagon piva,
narazím do vagonu pípu,
ulehnu pod slovanskou lípu
a tatam bude podvýživa:

vypiju žejdlík, po něm druhý,
z půllitrů na tupláky přejdu
a bryndu nechám pro obejdu
či – popřípadě – pro soudruhy!

Radim Kopáč, Jakub Šofar: Pijácká čítanka, Slovart, Praha 2018

Z Větrných

Petr Král: Sebrané básně II

Svatby
Havrani ještě v dálce a zblízka už jejich těla
škrcená hedvábím blednou tu v matném slunci
měsíční vodou tichou hrůzou zahrádek
Strnou tu pro kterého fotografa
ve slepé skvrně louky
neděle

Manželé sunou úsměv z obzoru zlehka supí teď už i bledé
stehno mušince chloupků
zvolna se vzdalují

Zůstává vůně sladké hniloby

Petr Král: Sebrané básně II, Větrné mlýny, Brno 2018

mlýnů

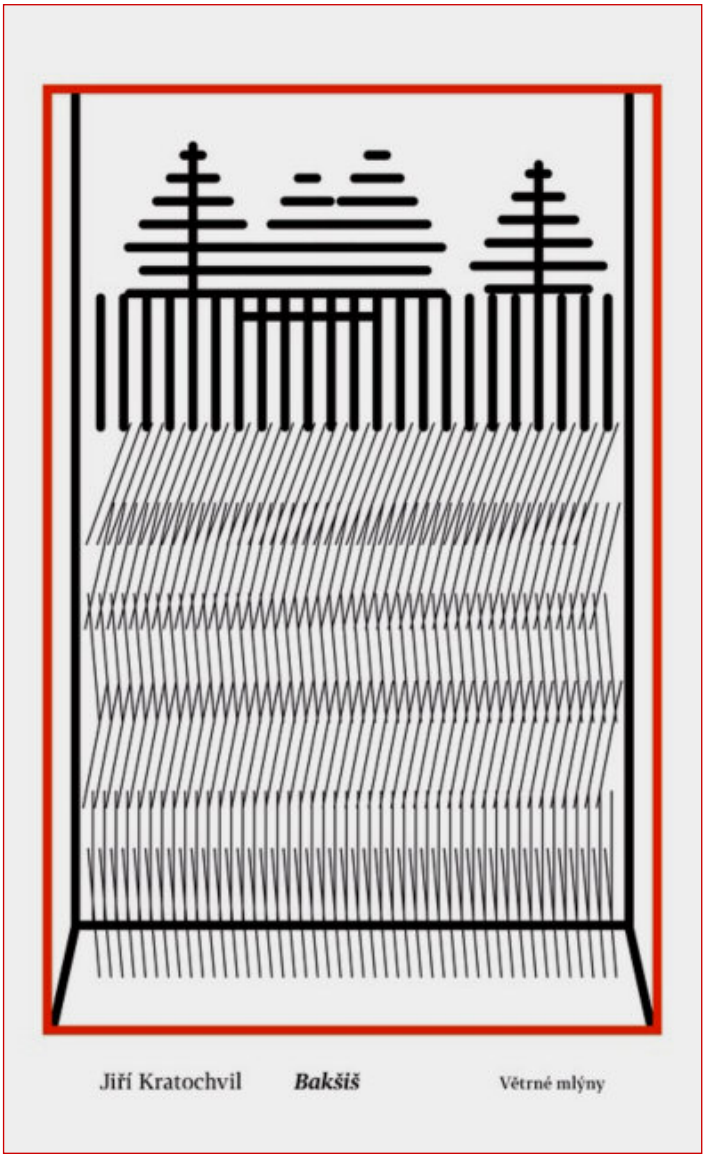
Jiří Kratochvil: **Bakšiš**

Je léto roku 1946, jediný rok a jediná roční doba, v nichž se to všechno může odehrát. Ale jediné místo, jež si to, co chci vyprávět, můžu zvolit, jsou Lounice, vesnice ležící na úpatí Vysočiny, anebo snad ještě na jejím vysunutém cípu. Na severozápadě obklopená lesy a z jihu a východu loukami a tyky lány pšenice a ovsa a vojtěšky a jetele i žlutými ostrůvky hořčice. Na jedné straně vzdálený shluk rybníků stíněný rákosím a sítinami a taky záblesky řeky vzápětí se ztrácející v hustém stromoví a na druhé zas barevná šachovnice luk hlídaných při cestě až dvoumetrovými diviznami. Zježená srst kraje, zježená očekáváním, že po mokrých červnových dnech, kdy kraj vychlemtal bezedné džbery dešťů, nastoupí teď horký červenec. Lány se jemně vlní, hřebelcovány jen lehounkým vánkem.

Snažím se zviditelnit to dávné, předválečné léto, ale nesmím přitom opomenout v příkopě převrácená vozidla a uprostřed lánu ztopořenou hlaveň nakřáplého tanku. Lidi z těch vraků zavčas povytahovali mrtvoly, aby tady nevypukl mor, ale hned si taky odšroubovali všechno, co se dalo odšroubovat, a široko daleko rozmetané trosky válečných strojů pokojně rezavěly nedaleko božích muk a ve stínu lip a bzučení včel a na chvíli přízračně ožívaly v zrcátcích blesků jak obludný hmyz lemující cestu do podsvětí. A ti nejšikovnější kluci už tady běhali v tropických helmách, nejspíš z afrického tažení armády polního maršála Rommela.

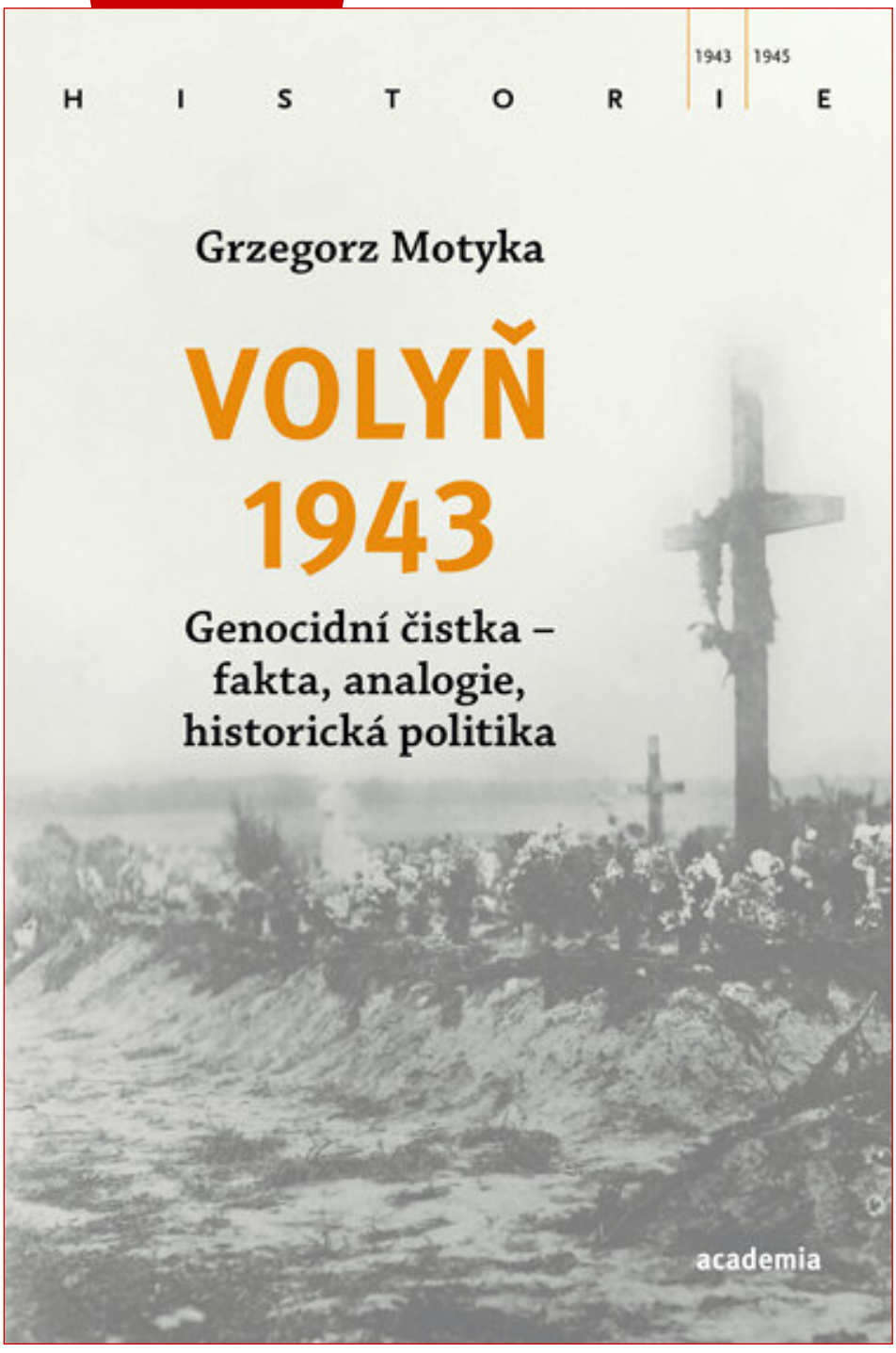
Tolik k místu a času toho, co budu vyprávět.

Jiří Kratochvil: Bakšiš, Větrné mlýny, Brno 2018

Nakladatelství Academia doporučuje

Grzegorz Motyka: **Volyň 1943**

Během druhé světové války vyvraždili ukrajinští nacionalisté na Volyni a ve východní Haliči zhruba sto tisíc Poláků. Grzegorz Motyka, vynikající znalec a oceňovaný popularizátor dějin, vydává knihu rozkrývající anatomii tohoto zločinu nevídaných rozměrů. Autor představuje volyňský zločin v širokém kontextu etnických čistek, které se v období druhé světové války děly, a nabízí čtenáři odpověď na řadu základních otázek o dané problematice: Byl volyňský masakr vzpourou ukrajinského lidu, nebo se jednalo o zločin, který naplánovala hrstka mocných? Čím byly polské odvetné akce proti akcím banderovců? Proč mají na Ukrajině příslušníci UPA postavení národních hrdinů?

DOBRÁ ADRESA

UKRAJINSKÁ „ANARCHIE“ A POLSKÁ REAKCE

V polských plánech byli Ukrajinci celou dobu považováni za nebezpečného nepřítele a nevylučovala se ani možnost, že dojde k další haličské válce s nimi v okamžiku přesunu fronty a rozpadu německé armády. Zároveň se však – na rozdíl od případu Litevců – nebralo v potaz, že by Ukrajinci mohli zahájit protipolskou exterminační akci. Dokonce se naopak dosti optimisticky předpokládalo, že se díky náležitým politickým krokům podaří uklidnit rozvášněnost ukrajinského obyvatelstva na Volyni a zabránit tak v tomto regionu protistátním akcím.

Také proto byly první informace o vraždách přijaty s určitou nedůvěrou. Podceňovány byly i zprávy rozvědky, které výslovně poukazovaly na horšící se situaci. Na přelomu let 1942 a 1943 se jednomu ze školených špionů, podporučíkovi Lechu Ładovi, krycím jménem Żagiew, podařilo proniknout do řad banderovských partyzánů. Díky tomu mohl předat informaci, jak jeden z velitelů UPA zhodnotil situaci na Volyni: „Ke dni 1. března 1943 přikročíme k ozbrojenému povstání. Je to vojenská akce a jako taková je zaměřena proti okupantům. […] Pokud jde o polskou věc, nejedná se o vojenskou, nýbrž o menšinovou otázku. Vyřešíme ji tak jako Hitler otázku židovskou. Jediné snad že by odsud odešli sami.“[135] Přestože se toto hlášení dostalo až do Londýna, bohužel je tam brali na lehkou váhu nebo podcenili (podporučík Ława samotný brzy

[135] Studium Polski Podziemnej (SPP), fond 13, sv. 61, *Relacja mjr. t. Klimowskiego*. Lecha Ładu jako autora hlášení identifikoval dr. Mariusz Zajączkowski. Srov. např. Mariusz Zajączkowski, *Ukraińskie podziemie na Lubelszczyźnie w okresie okupacji niemieckiej 1939–1944*, Lublin – Warszawa 2015, s. 165–166. Zdůrazněme, že v Ładových životopisných údajích dodnes chybí informace o jeho výzvědné misi. Cezary Chlebowski, *„Wachlarz“. Monografia wydzielonej organizacji dywersyjnej Armii Krajowej: wrzesień 1941 – marzec 1943*, Warszawa 1983, s. 261.

nato zahynul, přičemž není zřejmé, zda jej Ukrajinci odhalili, nebo zlikvidovali „preventivně“).

V hlášení *Anarchie na Volyni – vraždění Poláků*, které do Londýna zaslal 4. května 1943 hlavní velitel Zemské armády generál Stefan Rowecki, vyčíslil polské ztráty na Volyni na zhruba tisíc lidských životů. Zdůraznil při tom: „Příčiny volyňské akce zkoumám. Němci připisují nepokoje banderovcům […]. Jako nepochybný se jeví vliv sovětské propagandy.“[136] Dokonce i později, když už bylo jasné, že se zločinů dopouštějí oddíly OUN a UPA, se v polských hlášeních zároveň objevovala slova o „ozbrojených bandách“, čímž se naznačovalo, že přinejmenším v části případů měli Poláci co do činění se selskými vzpourami. Jak se zdá, organizační schopnosti ukrajinské konspirace polská strana zkrátka podcenila. Členové polského podzemí nemohli uvěřit, že ukrajinští nacionalisté jsou organizačně schopni provést hromadnou etnickou čistku zaměřenou proti Polákům, byť si současně dobře uvědomovali, že cílem akce je zlikvidovat polské obyvatelstvo v jihovýchodních vojvodstvích. V půlroční zprávě Zemské armády, referující o událostech v Haliči na přelomu let 1943 a 1944, se lze dočíst: „*Ozbrojené bandy a oddíly UPA* […] útočily na polské vsi a vyvražďovaly a likvidovaly zde veškeré obyvatelstvo – muže, ženy i děti. Těmito svými aktivitami usilují o *exterminaci polského obyvatelstva* z daného území.“[137]

Teprve po kulminaci útoků v červenci 1943 byly na Volyni vytvořeny partyzánské oddíly Zemské armády a intenzivněji se začala rozvíjet činnost domobrany. Díky tomu se koncem roku 1944 podařilo depolonizaci zbrzdit. V lednu 1944 přikročila volyňská Zemská armáda k akci Bouře a k vytvoření

[136] *Armia Krajowa w dokumentach*, sv. 3, s. 5.
[137] *Ibidem*, s. 346.

27. volyňské divize pěchoty Zemské armády. Bez ohledu na dílčí kontroverze, které její vznik doprovázely (některé domobranecké skupiny bojkotovaly udělené rozkazy k mobilizaci, neboť nechtěly oslabovat obranný potenciál jednotlivých základen), ukázaly tyto dvě skutečnosti, že polské podzemí je na Volyni schopno klást silný odpor.[138] Rozsah a krutý ráz zločinů páchaných ukrajinskými nacionalisty musely vyvolat hněv a v důsledku vést k brutálním odvetným akcím z polské strany. Polské vedení si to velice dobře uvědomovalo a pomstu svých podřízených se snažilo omezit na ukrajinské muže. V rozkazech vyzývalo k ušetření životů žen a dětí, což však nepochybně nebylo respektováno vždy. Máme-li věřit výzkumům ukrajinského novináře Ivana Olchovského, oddíly Zemské armády se mohly dopouštět vraždění v některých vesnicích okresu Lubomel, mimo jiné v obcích Sztuń (6. března 1944) a Zapillia (18. března 1944). Zemská armáda tam údajně zabila zhruba 140–150 mužů; část z nich byla předtím brutálně vyslýchána, aby se potvrdila jejich příslušnost k UPA.[139] V některých vsích byly zabíjeny také ženy a děti – v Połapech bylo 12. října 1943 zavražděno 39 Ukrajinců a ve Wydżgowě našlo smrt minimálně 23 lidí. Mezi zabitými ve druhé zmíněné lokalitě byl i otec Mykola Pokrovskyj, igumen ze vsi Sztuń. Je ovšem nutno doplnit, že jeden z polských partyzánů vyvedl na břeh řeky manželku duchovního Marii a jejich dvě nezletilé dcery Annu a Aleksandru, nařídil jim lehnout si na zem, načež vystřelil směrem k druhému břehu,

[138] Nejnovější příspěvek polské historiografie k tématu 27. volyňské pěchotní divize Zemské armády a akce Bouře ve východních oblastech druhé Polské republiky: Andrzej Leon Sowa, *Kto wydał wyrok na miasto? Plany operacyjne ZWZ-AK (1940–1944) i sposoby ich realizacji*, Kraków 2016, s. 221–235.
[139] Ivan Oľchovs'kyj, *Kryvava Volyn'. Knyha perša: Ukrajins'ko-pol's'ke protystojannja na terenach Ljuboml's'koho ta Šac'koho rajoniv u 1939–1945 rokach*, Kyjiv 2008, s. 54–66, 208–217.

aby předstíral jejich popravu, a vrátil se ke svému oddílu. Díky tomu všechny tři ženy přežily.[140]

Z popisů, které shromáždil Olchovskyj, jasně plyne, že odvetné akce byly vyvolány hněvem a pomstychtivostí. Nemůže to přirozeně ospravedlnit vraždění nevinných osob, má to však značný význam při obecném posuzování všech událostí.

Doposud nebylo dokázáno, že by počet obětí polských odvetných akcí (prováděných oddíly Zemské armády a domobranci) přesáhl dva tisíce, jak před lety uvedl Józef Turowski.[141] V řadě ukrajinských textů se sice Polákům na Volyni připisuje zodpovědnost za mnohem více zločinů, ale zpravidla to nemá oporu v historických faktech. Potíž s posouzením skutečného rozsahu polských akcí namířených proti ukrajinským civilistům na Volyni vyplývá zejména z toho, že v ukrajinských pramenech a literatuře (včetně odborné) se všeobecně jako polské popisují zločiny, které byly evidentně spáchány Němci. Polákům je tedy připisována zodpovědnost za téměř všechny nacistické hromadné vraždy. Dobrým příkladem tohoto přístupu je kniha Andrije Kryštalského *OUN a UPA na Horochivsku* (ukrajinsky *OUN i UPA na Horochivščyni*). V kapitole *Polsko-německý teror. Ukrajinské odvetné akce* (takto byla pojmenována část pojednávající o „protipolské akci" UPA) badatel autoritativně prohlašuje: „10. dubna 1943 obklíčili Poláci pod vedením Němců početnými silami ves Kniaže na pomezí Volyně a Lvovského vojvodství. Většinu jejích obyvatel, které se podařilo pochytat, bez ohledu na věk a pohlaví zastřelili nebo zaživa upálili." Potíž je v tom, že o kus dál v knize autor cituje dokument ukrajinského podzemí, který tuto

[140] Iwan Olchowski, *Ratowali niewinnych, ryzykując własne życie*, in: *Pojednanie przez trudną pamięć. Wołyń 1943*, ed. Aleksandra Zińczuk, Lublin 2012, s. 56, 59.

[141] Podle něj, nepočítáme-li ztráty jednotek UPA, „zahynulo [...] bezmála dva tisíce ukrajinských civilistů". Józef Turowski, *Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK*, Warszawa 1990, s. 512–513.

tragickou událost představuje poněkud jinak. Čteme v něm: „Výsledkem *polské provokace* je pogrom několika ukrajinských vsí v Horochovském kraji *spáchaný Němci* [...]. 10. dubna [...] za úsvitu přijelo do vsi Kniaže asi 200 německých policistů, měli s sebou předem připravené seznamy obyvatelstva a začali vyvražďovat celé rodiny, rabovat a vypalovat."[142] Dokonce i kdyby u zrodu útoku na Kniaže skutečně stálo udání nějakého Poláka (pro to však nemáme žádné důkazy), rozhodně nelze tvrdit, že by tato ozbrojená akce byla polsko-německým zločinem.

Podobně se věci mají v případě likvidace vsí Remel a Malín. Zodpovědnost za masakry v uvedených vesnicích je připisována polské policii, která se však tohoto vraždění ve skutečnosti vůbec neúčastnila. Obyvatele Remelu vyvraždili Němci ještě předtím, než se na Volyni polští policisté objevili. Události v Malíně pak popsala buňka OUN ve *Společensko-politické zprávě za poslední měsíc* následovně: „13. července – *Němci obklíčili a vypálili* ukrajinskou a českou vesnici Malín [...]. Obklíčili obě vsi, lidi nahnali do kostela a do školy a tam je zaživa upálili. Totéž provedli s Čechy, kteří *ze strany Němců* nečekali nic [špatného] a poklidně se shromáždili na uvedeném místě. [...] příčinou masakru byl židovský buřič."[143] V *Doplňcích k hlášení za měsíc červenec* z luckého obvodu OUN bylo vyjmenováno několik desítek ukrajinských vsí včetně Malína, které, jak se zde píše, padly za oběť „*německým* akcím". Polákům byla připisována zodpovědnost za následující represe: „4. července – mezi vesnicemi Chołoniewicze a Charajmiwka zabili

[142] Andrij Kryštal'skyj, *OUN i UPA na Horochivščyni. Istoryko-krajeznavče doslidžennja*, Luck 2014, s. 103.

[143] Státní ústřední archiv vyšších orgánů moci Ukrajiny (CDAVOVU), zesp. 3833, op. 1, t. 124, k. 14. Není jasné, v čem měla podle členů OUN spočívat údajná židovská odpovědnost za masakr v Malíně. Snad to naznačuje, že příčinou zločinu byl jakýsi případ nebo případy, kdy místní obyvatelstvo pomáhalo Židům.

Ante Pavelić, vůdce chorvatských ustašovců, 1941 (*Ilse Steinhoff/ullstein bild via Getty Images*).

Atentát na Alexandra I. v Marseille, 9. října 1934. Při atentátu zemřel i francouzský ministr zahraničních věcí a bývalý premiér Louis Barthou, který jel v automobilu společně s jugoslávským králem (*akg images/BE&W*).

Poláci pět Ukrajinců […], kteří odváželi členy UPA. 21. července – Poláci odvedli z vesnice Horodyszcze tři Ukrajinci a zavraždili je.“[144]

Není pochyb, že oddíly polské policie v německých službách se účastnily násilných akcí namířeným proti ukrajinským vesnicím (měly nejspíš podíl na vraždění v Dermani v květnu 1943), avšak objevily se na Volyni teprve po zahájení „protipolské akce“ UPA. Navíc – a to je nejdůležitější okolnost – podléhaly německému vedení, a jsou to tedy především Němci, kdo za zmíněné činy nese zodpovědnost. Dále je nutno připomenout, že toto hodnocení se vztahuje jak na polskou, tak i na ukrajinskou pomocnou policii (obě formace podléhaly německému okupačnímu velení), která páchala nepochybně mnohem větší zločiny včetně podílu na holocaustu volyňských Židů v letech 1941–1942.

Zdánlivě větší možnosti bránit se a zároveň i uskutečňovat odvetné akce měly oddíly Zemské armády ve Východní Haliči. Zajisté k tomu měly také souhlas hlavního velitelství Zemské armády. General Bór-Komorowski na začátku roku 1944 referoval do Londýna: „Abychom mohli působit proti ukrajinské likvidační akci, obvodní velitelství nařídila, aby se na celém území neprodleně zřídila domobrana a začaly se uskutečňovat protiakce. […] V případě zvýšení intenzity vraždění je nařízeno provádět odvetné akce proti ukrajinským vsím a osadám.“[145]

Pravděpodobně právě s těmito rozkazy je nutno spojovat proslulý nájezd lvovských diverzních oddílů (tzv. Kedyw),[146]

[144] CDAVOVU, zesp. 3833, op. 1, t. 124, k. 18–19.
[145] *Armia Krajowa w dokumentach*, sv. 3, s. 346.
[146] Kedyw (zkratka z polských slov Kierownictwo Dywersji, tj. diverzní ústředí) byla vyčleněná organizační buňka štábu Zemské armády, která plánovala diverzní a speciální akce. Zdroje: https://pl.wikipedia.org/wiki/Kedyw_(wojsko); http://forum.valka.cz/topic/view/77429/Vedeni-diverze (pozn. red.).

během něhož padlo polským akcím za oběť několik desítek ukrajinských civilistů. Mimo jiné bylo zastřeleno sedmnáct lidí (včetně řeckokatolického kněze s rodinou) v Sorokách u Starého Sioła. Zhruba patnáct dalších obětí přišlo o život v okolních vesnicích a v Łopuszné bylo zavražděno čtyřicet osm ukrajinských rolníků ze vsí Porsza a Podciemnie, kteří jeli pro dřevo. Smrt těchto náhodných obětí, která měla okolní obyvatelstvo zastrašit, vyvolala zcela opačný důsledek, než se očekávalo, a pouze přispěla ke vzrůstu podpory UPA mezi lidmi.[147] Nic to však nemění na skutečnosti, že haličská Zemská armáda a domobranci dozajista nezabili víc než tisíc Ukrajinců, přičemž není známo, že by kdy vyvraždili celou ukrajinskou vesnici (vypálili sice ves Szołomyja, ale nedošlo tam ke hromadnému vraždění obyvatelstva).

Nejkrvavější polské akce namířené proti ukrajinským civilistům proběhly na území dnešního Polska.

SAHRYŇ A PISKOROWICE

V posledních několika letech vyšly dvě důležité knihy o polsko-ukrajinských vztazích v regionu Lublinu a Řešova během druhé světové války; jednu napsal Mariusz Zajączkowski, druhou Tomasz Bereza.[148] Mnoho prostoru je v nich věnováno jednomu z nejožehavějších problémů polsko-ukrajinské diskuse, a sice polským odvetným akcím namířeným proti ukrajinskému obyvatelstvu (v Berezově práci je toto téma přímo klíčovou otázkou).

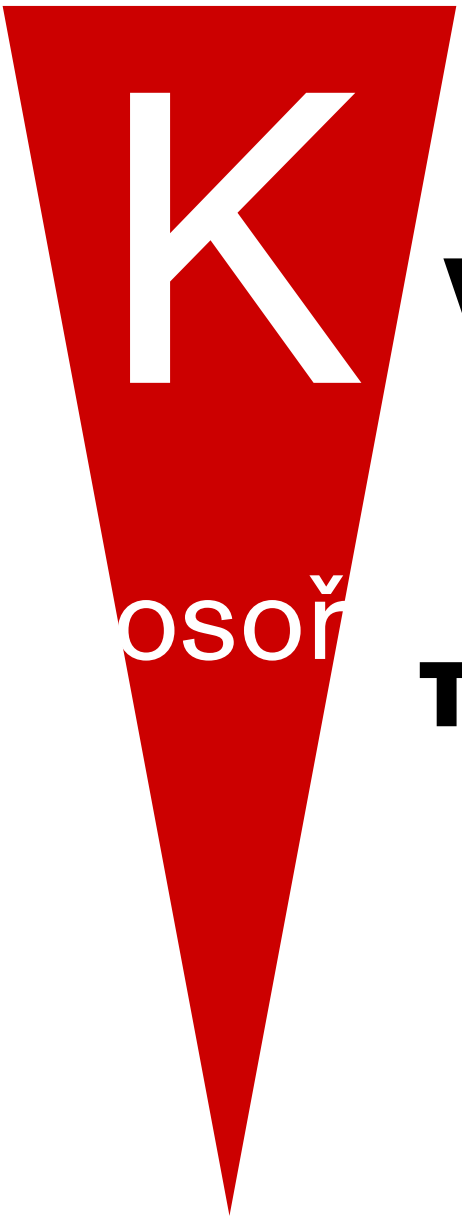
[147] Jerzy Węgierski, *W lwowskiej Armii Krajowej*, Warszawa 1989.
[148] Mariusz Zajączkowski, *Ukraińskie podziemie na Lubelszczyźnie w okresie okupacji niemieckiej 1939–1944*, Lublin – Warszawa 2015; Tomasz Bereza, *Wokół Piskorowic. Przyczynek do dziejów konfliktu polsko-ukraińskiego na Zasaniu w latach 1939–1945*, Rzeszów 2013.

Benito Mussolini vítá Anteho Paveliće na římském nádraží, květen 1941 (*Narodowe Archiwum Cyfrowe*).

Dvojice na jedné záhřebské ulici v roce 1941. Žena na snímku, podobně jako všichni Židé na území Nezávislého státu Chorvatsko, musela na svém oděvu nosit připevněnou Davidovu hvězdu (*ullstein bild via Getty Images*).

Štěpán Kučera, Zbyněk Vlasák: všechno nejlepší

Tisíc čísel a dvacet let Salonu Práva

Sto nejživějších textů vybraných z tisíce čísel Salonu, kulturní a literární přílohy deníku Právo. Původní publicistika, eseje od Bělohradského, Kosíka nebo Přibáně. Tvorba českých spisovatelů Hakla, Stančíka, Bellové či Rudiše, texty z pozůstalosti Haška, Hrabala a Skácela. Rozhovory s Vaculíkem, Páralem nebo Updikem a Ferlinghettim. Texty bývalých exulantů i disidentů Hutky, Chramostové nebo Jirouse. Salon byl a je prostorem otevřeného dialogu a propojování témat.

Lenka Procházková: Velká holka. Naděje

26. 2. 1998 v Salonu č. 54

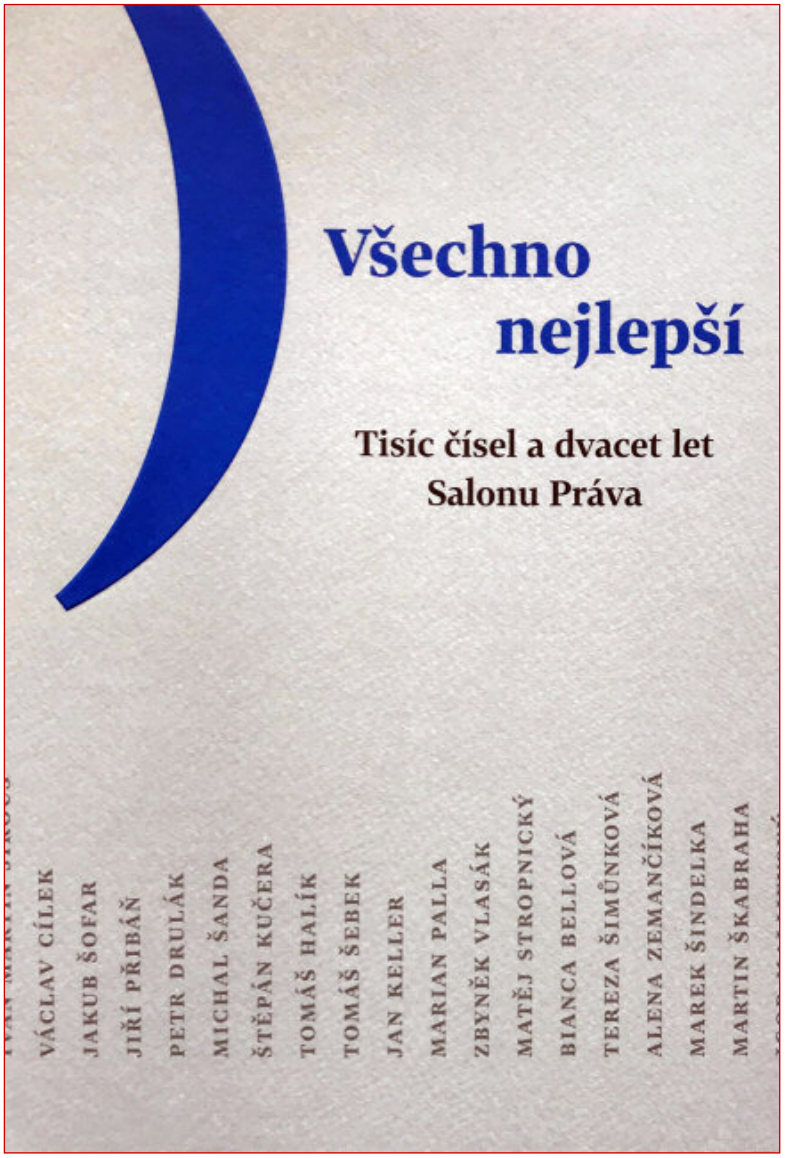
Poznámka: Fejeton spisovatelky Lenky Procházkové (1951) se odvíjí od smrti romské ženy, kterou ve Vrchlabí napadli dva bílí mladíci a následně ji zahnali do Labe, kde se utopila. Z vody se ji pokusila zachránit novinářka Eliška Pilařová, sama při tom málem přišla o život. Později byla za své hrdinství vyznamenána prezidentem Václavem Havlem.

Elišku Hájkovou jsem znala, když nám bylo devatenáct dvacet let. Obě jsme studovaly na „novinařině“, ona byla o ročník výš. Když mi v té době umřel táta a nemohla jsem v prvních týdnech po pohřbu žít v bytě, kde jsem narážela do jeho opuštěných věcí, knih, obleků, psacího stroje, utekla jsem za holkama na studentskou kolej Větrník. Přebývala jsem tam „na černo“. Byl to záchranný azyl a dlouhé noční hovory s Hankou, Táňou, Marcelou, Išou a právě Eliškou se často protáhly až do rána. Nevím, jestli mě tenkrát napadlo, že ten intenzivní sesterský přístup ke smutku kamarádky je něco výjimečného. Spíš nenapadlo. Od té doby uplynulo čtvrt století.

Když jsem letos 20. února přijela do nemocnice ve Vrchlabí, abych paní redaktorce Elišce Pilařové poděkovala za její statečnost při zachraňování života mladé romské maminky, netušila jsem, že se s ní znám. Při vstupu do resuscitačního pokoje jsem měla trému, nebo spíš ostych, myslím, že jsem se v tom rozčilení zapomněla i představit. Ale paní Eliška jako správná „rozhlasačka“ rychle odhadla tu nerovnou situaci a ujala se režie. Po prvních minutách hovoru jsem si začala uvědomovat, že ty veliké hnědé oči odněkud znám, ale teprve když jsem se za hodinu a půl loučila a podala paní Pilařové vizitku, došlo k odhalení. „Tak hele, Lenko, nevím, proč si celou dobu vykáme. Já jsem Eliška Hájková, z Větrníku!“

Následná emoce pronikla echem až na chodbu a přilákala Eliščina manžela. Když jsme mu to překotně vysvětlily, přinesl si židli a dovolil nám protáhnout návštěvu o dalších deset minut. Pak už do pokoje vešla sestřička, zapojit „kapačku“. Eliška se eskamotérsky přitáhla rukama za pelest postele a s námahou se přemístila do trpné polohy. Pak natáhla paži pro vpich jehly. Když jí sestra upravovala deku, zahlédla jsem na vteřinu ošklivě pohmožděné

Po prvních minutách hovoru jsem si začala uvědomovat, že ty veliké hnědé oči odněkud znám, ale teprve když jsem se za hodinu a půl loučila a podala paní Pilařové vizitku, došlo k odhalení. „Tak hele, Lenko, nevím, proč si celou dobu vykáme. Já jsem Eliška Hájková, z Větrníku!“

Kameny na kraji koryta sice vyčnívaly, ale když jsem k nim seběhla a začala se brodit, poznala jsem, že hladina je mnohem výš než obvykle. Bohužel zrovna vypouštěli vodu z přehrady. Proud byl hodně silný. Volala jsem na ni, že už jdu a aby se držela pevně. Když jsem pak začala plavat, věřila jsem, že se k ní nějak dokážu nasměrovat, že se k ní dostanu. Pořád jsem na ni volala, abych ji povzbudila, a přitom jsem přemýšlela, že až se mě chytí, nebudu schopná plavat s ní nahoru, tedy proti tomu proudu. Věděla jsem, že jediná šance je zabrat šikmo, aby nás to vyhodilo níž po proudu, na mělčinu. Při tom plavání jsem na ni pořád křičela, ať vydrží, protože bylo zřejmé, že je opravdu neplavec. Držela se té větve, ale měla nad hladinou jen hlavu, neměla tu zkušenost plavce, který umí reagovat celým tělem. Taky musela být hrozně domlácená, vyšokovaná a už naprosto vyčerpaná.

Eliščiny nohy. Ty nohy, které v době našeho studentského mládí, tančily s bravurou a elegancí na prknech divadla Semafor. „Neboj," máchla volnou rukou Eliška. „To se všechno vstřebá a zahojí. Příští týden už mi dají krunýř, takže i ty obratle dobře srostou, když budou mít oporu. Než začne soud, budu v pořádku!" Následující text není doslovným přepisem z magnetofonu, ten jsem s sebou v nemocnici neměla. Nenapadlo mě, že bych o tom setkání měla psát. Teprve doma, když jsem to vyprávěla dětem a viděla jejich reakci, jsem si začala uvědomovat, že bych ten zážitek asi měla předat dál. Protože když ne tenhle, tak který už?

Druhý den jsem Elišce zatelefonovala. Bylo jí hůř, začaly se ozývat naražené ledviny. „Ale buď klidná, doktoři to mají úplně pod kontrolou, zítra už mi bude fajn. A s tím fejetonem se moc netrap, napiš to tak, jak jsme si to říkaly." A tak jsem ji poslechla. Ponechala jsem i to původní autentické vykání.

E. P.: Jak víte, bylo to v noci. Uviděla jsem ji z cesty. Držela se ve vodě nahnuté větve a křičela na mě: „Paní! Pomozte mi! Já neumím plavat!" Naštěstí to tam dobře znám, takže jsem věděla o té příkré stezičce k řece. Jenže můj odhad zkreslovala tma. Kameny na kraji koryta sice vyčnívaly, ale když jsem k nim seběhla a začala se brodit, poznala jsem, že hladina je mnohem výš než obvykle. Bohužel zrovna vypouštěli vodu z přehrady. Proud byl hodně silný. Volala jsem na ni, že už jdu a aby se držela pevně. Když jsem pak začala plavat, věřila jsem, že se k ní nějak dokážu nasměrovat, že se k ní dostanu. Pořád jsem na ni volala, abych ji povzbudila, a přitom jsem přemýšlela, že až se mě chytí, nebudu schopná plavat s ní nahoru, tedy proti tomu proudu. Věděla jsem, že jediná šance je zabrat šikmo, aby nás to vyhodilo níž po proudu, na mělčinu. Při tom plavání jsem na ni pořád křičela, ať vydrží, protože bylo zřejmé, že je opravdu neplavec. Držela se té větve, ale měla nad hladinou jen hlavu, neměla tu zkušenost plavce, který umí reagovat celým tělem. Taky musela být hrozně domlácená, vyšokovaná a už naprosto vyčerpaná.

L. P.: Jak dlouho jste k ní plavala, víte to?

E. P.: Víc než pět minut. V takových chvílích je ale čas relativní. Pro člověka, který se zmítá v ledovém proudu a drží se větve, je i pět minut strašlivě dlouhá doba.

L. P.: Já jsem myslela na vaše vnímání času. A taky mě napadlo, jestli jste třeba neměla instinktivní pud

vzdát to a otočit se zpátky, když už jste poznala, že ta naděje není velká.

E. P.: Víte, abyste to pochopila, musíte tu situaci vidět v celku. Ta žena se držela už jen zázrakem, protože viděla, že k ní plavu, že se přibližuju. To nešlo, otočit se. Chtěla jsem se dostat k ní. A pak s ní nějak na mělčinu. Věděla jsem, že při tom manévru budu nutně potřebovat obě ruce. Že v tom proudu nebude stačit zabírat jen jednou. Pak, když už jsem dosáhla na tu větev, zachytila jsem Helenu pod hlavou. „Oni mě sem hodili," řekla. Jako dítě, které si stěžuje. Ještě se dokázala na mě zavěsit. Jenže už byla strašně slabá. Když jsem se pustila větve, začal nás proud vléct ke stavidlu. A pak nás od sebe odtrhl. Už jsem ji ani nezaslechla... A pak dole, když jsem prolítla šlajsnou a znovu jsem se nadechla, tak jsem věděla, že už ji nemůžu najít. Plavala jsem, ale už jen rukama.

Nohy jsem necítila, voda byla hodně studená. Na ten kamenitý vyčnívající ostrůvek jsem se vyhrabala takovým tím krokodýlím pohybem. Začala jsem křičet a nějak se mi přece jen podařilo vstát. Ten ostrůvek je naštěstí přímo naproti našeho domku. Manžel mě uslyšel a uviděl z okna, jak stojím uprostřed řeky. Muselo to být přízračné. Nějaký muž mu pomohl dostat se dolů. Lehl si na zem a držel ho za ruce. On pak seskočil a šel pro mě. Další lidi zavolali hasiče a sanitku. Ale to už jsem moc nevnímala. Myslela jsem na to, že se mi to nepodařilo, že jsem ji nezachránila. Pořád na to myslím.

L. P.: Já vím, že na to myslíte a že to prožíváte pořád znovu. Ale musíte to taky vidět v celku. Musíte si uvědomit, že paní Helena, než jste se objevila vy, prožila strašné chvíle, velkou bolest a hrůzu. Že byla zbita, zkopána a hozena do ledové noční řeky. Že viděla, jak ti mladíci pomalu odcházejí. Teprve pak uviděla vás a začala křičet. „Paní, pomozte mi." A pak viděla, že vy jí opravdu spěcháte na pomoc. Viděla, že k ní plavete. Slyšela, jak ji povzbuzujete. Kdybyste tam nebyla nebo kdybyste nereagovala tak úžasně, pustila by se té větve a umřela by opuštěná a v zoufalství. Ale díky vám měla až do poslední chvíle naději. Měla ji přímo před očima. Věděla, že ji chcete zachránit! Vy jste dokázala, že po celé ty dlouhé minuty měla naději. Celou tu dobu. A když jste k ní pak doplavala a ona se vás chytla kolem krku, tak ta její naděje se vlastně naplnila.

To, co se stalo v dalších vteřinách, už byl, řekněme, rozdílný osud dvou lidí. Její osud se uzavřel. Váš pokračuje a ovlivní průběh dalších událostí. Váš čin, a já pro to neznám jiné slovo, opravdu působí jako světelné znamení, abychom se probudili z netečnosti. Když jste mi to vyprávěla, viděla jsem to před očima jako černobílý zpomalený film. Už to budu mít navždy vpálené do paměti. Jako bych u toho sama byla a prožívala současně pocity té tonoucí i pocity, které jste asi měla vy. Vždycky znovu se budu vracet k těm okamžikům, kdy jste si v ledové noční řece, v tom silném proudu uvědomila, že to, co chcete udělat, se možná nepovede. A přesto jste v tom pokračovala. Pro statečného člověka totiž naděje není něco mimo něj, ale něco, co on sám vytváří a dává. Aktérem takových situací většinou bývá muž, proto se to pak hodnotí jako gentlemanské jednání. Pro ženy žádné takové slovo není, protože od ženy se nečeká, že se vrhne do ledového proudu a z principu statečného lidství se snaží o něco, co je nemožné.

E. P.: Takhle jsem o tom nepřemýšlela.

L. P.: Ne. Vy jste nemusela. Vy jste rovnou jednala, protože ty principy v sobě máte zakódované. Přemýšlet musíme my. A měli bychom to udělat rychle. Protože ta šlajsna, ke které nás žene proud, už je zatraceně blízko.

Nohy jsem necítila, voda byla hodně studená. Na ten kamenitý vyčnívající ostrůvek jsem se vyhrabala takovým tím krokodýlím pohybem. Začala jsem křičet a nějak se mi přece jen podařilo vstát. Ten ostrůvek je naštěstí přímo naproti našeho domku. Manžel mě uslyšel a uviděl z okna, jak stojím uprostřed řeky. Muselo to být přízračné. Nějaký muž mu pomohl dostat se dolů. Lehl si na zem a držel ho za ruce. On pak seskočil a šel pro mě. Další lidi zavolali hasiče a sanitku.

K osoř

Zuzana Dostálová, Pavla Horáková, Alena Scheinostová **Johana**

Foto Michal Šanda

Alena Scheinostová, Pavla Horáková a Zuzana Dostálová pokřtily 17. 5. v Lucerně svoji společnou knihu Johana. Kmotrou byla Kateřina Tučková.

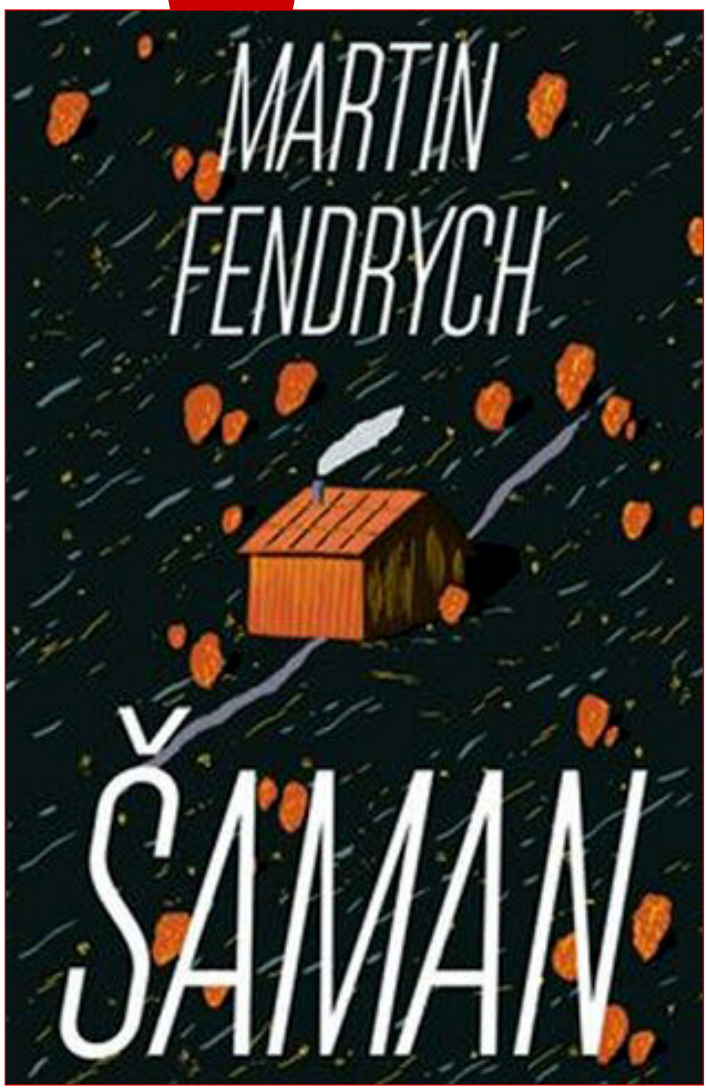

Milujeme knihy.
Stejně jako vy.
JO HA NA
JO HA NA

O šamanovi mezi šoumeny

K osoř

Až se bude blížit den konečného literárněhistorického účtování, v případě Martina Fendrycha, jenž loni v lednu oslavil (pokud je v kruhu rodiny a svých blízkých oslavoval) kulaté šedesáté narozeniny, určitě nebude nejpodstatnější strohý fakt, že přišel na svět na zadním sedadle auta v pražském letenském tunelu cestou do porodnice. Koneckonců ani to, že tento někdejší aktivní disident v období po listopadu 1989 dlouho působil ve vysoké funkci na ministerstvu vnitra. To už je totiž dávná minulost, nekomentujeme ani nynější pisatelovo glosování aktuálního dění, poněvadž podstatně závažnější je Fendrychova literární či spisovatelská přítomnost: po odchodu z „vnitráckých výšin“ se z poloutajovaného literáta (zčásti i z málo známého básníka) zakrátko stal poměrně plodný a pilný romanopisec. Čili nejen publicista. Léta však plynou a o autorových románech či o jeho poetické tvorbě se na veřejnosti napořád valně neví a ještě méně se o nich píše: právem či neprávem?

Přitom pražský rodák vydává své knihy na rozdíl od mnoha jiných prozatérských psavců v rozumných časových intervalech, takže rozhodně nejde o rychlokvašené vieweghovské chrlení písmenek pro písmenka. Připomeňme si, že Martin Fendrych, kdysi nonkonformně smýšlející kotelník, nyní ponejvíce břitký a bystrý politický komentátor, debutoval před dvaceti lety „deníkovým románem“ Jako pták na drátě, pět roků nato uveřejnil druhou románovou prózu Samcologie a v roce 2009 zkusil štěstí v žánru „blogorománu“ s názvem Slib, že mě zabiješ. Po dalších osmi letech můžeme číst nejspíše nejvýznamnější nebo alespoň nejvýraznější dosavadní spisovatelův román s více než emblematickým titulem: Šaman. Všechny dosavadní anotace či informace referují v prvé i v poslední řadě ponejvíce o tom, o čem tato kniha je a o čem všem pojednává, stálo by ale daleko víc za úvahu se pozastavit nad tím, o jakou žánrovou variantu v autorově čtvrté próze jde a zda je vůbec možné nějakou pregnantní žánrovou definici Fendrychova románu Šaman stanovit.

Spisovatelův protagonista je skutečně šaman (arciže i Čech jako poleno, žádný potomek sibiřských lovců a pastevců sobů) a chová se jako šaman. Byť jinak než šaman ve stejnojmenné starší próze Ego-

na Bondyho. Skoro bychom řekli, že si počíná jako šaman natus a zároveň i šaman doctus, zvláště když má odmalička paranormální, vpravdě šamanské vlohy; koneckonců už ve škole mu přezdívali „šaman“. Kromě toho se poslušen autorovu syžetovému rozmaru narodil, žasněmež, 20. srpna 1968. Prozraďme tudíž již nyní a věru bez okolků, že prozatím poslední a zřejmě ta pravá femme fatale křivolakého šamanova života se pro změnu narodila 16. listopadu 1989: to je sice hezké, pohrávat si s těmito daty a letopočty, vykukuje však z toho všehovšudy povrchní žurnalistika. Co je nesporně důležitější: český či rodem pražský šaman Vojtěch je coby literární postava románu zhruba o deset let mladší než prozaik, nejde tedy o Fendrychova generačního vrstevníka, nýbrž o příběh a o „případ“ jiného pokolení, rozuměj onoho pokolení, jež začalo rozum brát (pokud ho skutečně tenkrát nebo o něco později začalo brát) až v předvečer listopadového zvratu. Ergo před třemi desetiletími.

Neplatí to však úplně jednoznačně. Měli bychom totiž zdůraznit, že v líčení hrdinovy či antihrdinovy životní cesty – neboli v zaznamenání jednoho alternativního způsobu bytí v kontextu současného světa, zvláště všehomíru středoevropského – zachytil autor vznešeně řečeno filosofickou pouť, méně vznešeně řečeno mentální váhání, tápání, bloudění a kolísání části zmíněné generace. Proto má jeho Šaman přes povahopisné odlišnosti a svébytnosti titulní postavy též nemálo znaků takřečeného generačního románu. Kromě toho není vyloučeno, že do určité míry v této próze krátčí rovněž o specifický ozvuk autobiografického vyprávění, byť trsovitě dávkovanou autobiografičnost zřetelněji rozpoznáme v reflektování hrdinovy životní filosofie než v jeho záměrně hektické pozemské dráze.

Leitmotivem Fendrychovy prózy, byť mnohokrát leitmotivem zakamuflovávaným spíše zbytnými než nezbytnými dějovými odbočkami, je však s největší pravděpodobností konstatování, že současný svět či současná civilizace (žádný větší důraz se tu neklade na společenské a zejména etické konstelace v české kotlině) potřebuje být léčen. Z tohoto pohledu se autorův šaman, ačkoli se v civilní existenci živí převážně jako top učitel tenisu (!) a dokáže svým smyslem pro anticipaci čili předvídání zdokonalit i dokonalé hráče a hráčky, plní roli jakéhosi léčitele s prorockými dispozicemi. Má schopnost být čímsi jako výměníkem pozitivní energie, a to i v situacích, kdy již nestačí toliko číst myšlenky a díky tomu více nebo méně rozumět pohnutkám kohokoli v našem okolí. Často lidí, kteří se snaží zaujmout, vyniknout, uspět, zbohatnout, zviditelnit se. Kolikrát nikoli bezejmenných šoumenů.

Záhy se totiž ukazuje, že čím pronikavěji takto Fendrychův protagonista „vidí do hlavy“ osobám cizím a neblízkým, o to méně porozumění nalézá pro značnou část lidí nejbližších: ti ovšem v sobě skrývají buď všelijaká záhadné tajemství, anebo oplývají vydatnými porcemi negativní energie, na něž šaman nenalézá žádný, ni holotropní lék či všelék. Ano, soudobá globální společnost si přeje a může být léčena a v některých případech může být z něčeho i vyléčena, obecně vzato ji však trápí nevyléčitelné neduhy. Ani když se výjimečně přihodí zdánlivě idylický až selankovitý happy end, jako se pohříchuděje v tomto románu, nic se tím nevyřeší. Svět se podle Martina Fendrycha tak či onak ocitá v chronickém nebo přímo akutním rozpoložení nepojmenovávané mravní dystopie.

Nikoli náhodou je společným jmenovatelem mnoha výjevů a situací taktéž hypnoticky sdílený stav útěku či motiv útěku. Vždyť i šaman se ocitá v područí permanentní útěkové diagnózy: jednou uniká před širým světem do ústraní (nejenom do Německa, kde pracuje, ale kupříkladu do jiného úkrají čili „doupěte“ v okolí Milešovky v Českém Středohoří), podruhé naopak horečně prchá zpátky do světa. Před nikým a před ničím však jistěže neuteče, ani sám před sebou nikoli. Nepronásleduje ho ani minulost (přesto zvláště v těchto epizodách má vyprávění nejblíže k společenskému románu), nesužuje ho ani současnost: postačuje, že tím vším bezútěšně trpí jeho okolí. Dokonce i ti, kdo se zdánlivě, mnohdy ale o to bezohledněji mezitím (mnohdy se ztrátou vnitřní identity) prosadili v civilizačním soukolí.

Také kolem nich totiž bloudí nekonečné stíny, ztělesňující buď živoucí zombie, anebo démonické polostvůry, z nichž navíc intuitivně vyzařují odlesky jejich paměti. Zjevné úskalí autorova románu je však dáno i tím, že obzvláště kompoziční členění a smysl pro motivické proporce nejsou ani trochu Fendrychovou silnou stránkou. Nemluvě o tom, že řadu podobizen spisovatel pouze načrtává a u „seriálových“ náčrtů poté zůstává. Poté nezbývá než se domýšlet či zvažovat, jakou roli tyto skici v knize pak mají, zdali vyznívají jako realistické, případně naturalistické figury dnešních dnů, samozbavující se naděje, anebo jde zejména o metaforu, vesměs o symbolickou hyperbolu, o nastínování bytostí, které by mohly zosobňovat cosi jako „pokoj dítěte, které jde za ruku s matkou“.

Nabízí se ale rovněž jiná interpretační rovina, jejímž prostřednictvím může román Šaman přes dílčí prohřešky oslovovat čtenáře. Hrdina/antihrdina má příjmení Abraham. To není náhoda, zvláště když se mu již blíží abrahámoviny, což je věk, kdy biblický Abrahám metaforicky řečeno „poznal Boha“. Nuže, Fendrychův český šaman prožívá přečetná dilemata a traumata příznačná právě pro věk před abrahámovinami, přičemž ho obklopují stvoření veskrze ďábelská, jakož i bytosti andělské. Co si potom počít při hádání se duše s tělem, než občas pošamansku „dlít někde mimo tento čas a prostor“?

Vladimír Novotný

Martin Fendrych: Šaman. Práh, Praha 2017

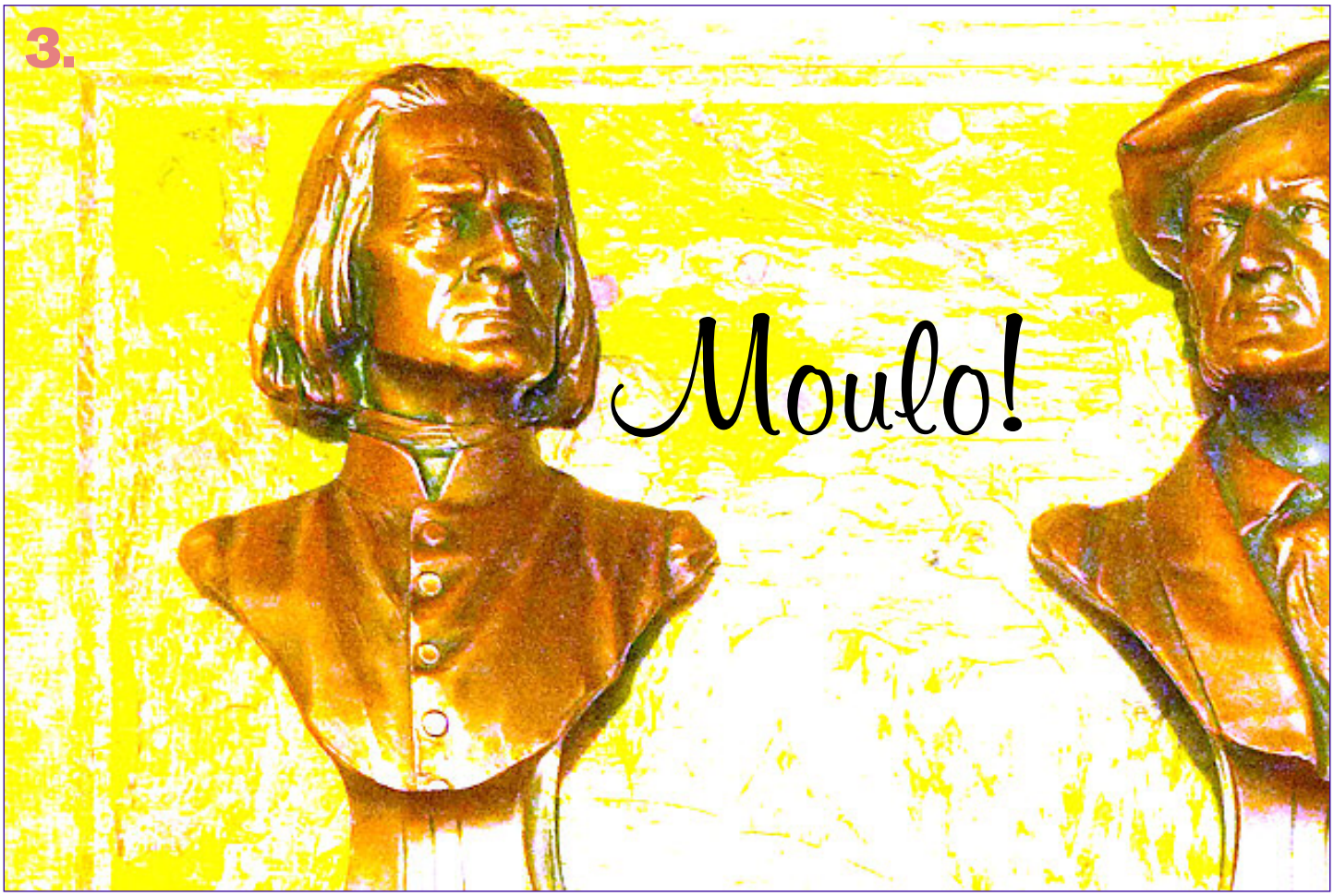
Liszt Ma Wagner...

netě v Piešťanech

2.
K doktorovi.

3.
Moulo!

Marek Blažíček
Mnohoúhelník

Mnetěš

y„I když je to pravda, není to pravda.“

Henri Michaux

Viktor vchází do baru. Chodívá sem v pátek pravidelně. Vždycky si objednává velkopopovickou jedenáctku a ke každému třetímu pivu si dává zelenou. Stejně to dělá i dnes. Při druhém panáku si všimne, že ho nápadně pozoruje jedna dívka. Je docela hezká. Alkohol dodává Viktorovi sebevědomí. Zeptá se slečny, zda si s ním dá pár drinků. „Pár drinků“ totiž znamená, že člověku rybička neuplave po jednom panáku. Ona souhlasí. Viktor rozjíždí konverzaci. Ve chvíli, kdy myslí, že je ruka v rukávě, navrhuje, ať jdou k němu. Dívka nadšeně souhlasí. Viktor se musí pochválit. Čas po příchodu domů jako by se ztratil. Nepamatuje si ho, ale určitě to byla divočina. Ráno se probouzí zrovna, když děvče odchází. Ptá se, jestli jí může zavolat. Dívka se zarazí, ale pak přikývne. Viktor znovu usíná s pocitem dobře využitého večera.

Pro Blanku tenhle den připravil mnoho těžkostí. Vydala se do Prahy za bývalým. Minulý týden se pohádali, ale Blanka byla přesvědčená, že když za ním přijede až sem, do místa jeho rodiště, vše se spraví. Nespravilo. Jeho matka na ni řvala, že je harpyje a že jí „Liborka nikdy do spárů nedá“. Blanka sice nevěděla, co je to harpyje, ale tón hlasu Liborovy matky mluvil jasně. Tenhle neúspěch ji dožral o to víc, že na lístek do hlavního města dala svoje poslední peníze. Na zpáteční cestu nemá. Sázela na jistotu, že stráví víkend u Libora. Volala domů, aby jí poslali peníze, ale ty přijdou až zítra. Za poslední dvacku teď cucala malou desítku v nějakým nechutným pajzlu. Seděla tu asi půl hodiny, když se přivalil chlap. Hroznej kapustňák. Přišel sám. Sedl si ke stolu a začal to do sebe lámat. Blanka z toho hnusáka nemohla spustit oči a koukala ještě víc, když se k ní přivalil a chtěl ji zvát na drinky. Vlastně to ale vyřeší její situaci, alespoň na pár hodin. Představil se jí jako Viktor a měl potřebu do ní neustále něco hučet. Když šel ten orangutan asi po stý na záchod, hodila mu Blanka do piva prášek na spaní, co měla náhodou u sebe a rozepnula si ještě knoflíček na blůze. Měla plán. Prášky začnou působit, tak za půl hodiny... Jo, to by mohlo vyjít. Kapustňák po příchodu z hajzlu vychlemt pivsona naráz a zeptal se Blanky, jestli nepůjde k němu. Musela se držet, aby nezajásala. Trvalo to asi deset minut pěšky. Na Prahu úplná nádhera. Sotva přišli k němu, skácel se do postele. Ráno Blance zatrnulo. Hnusák se vzbudil zrovna, když odcházela. Zeptal se jí, jestli může zavolat. Blanka se zarazila, ale když si uvědomila, že mu nedala číslo, souhlasila. Pak vyšla na ulici.

Mnetěš

Dušan Šutarík
Duel v zaprášenom mestečku

„nič nie je ani sen len škripot kolies
hmlistá noc naširoko rozliate bdenie.“
Józef Czechowicz

I.

Dialógy dostávajú zvláštny nádych divadelnej
prezentácie. Bledé kosti domu majú elegantný,
takmer blažený zmysel. Ako dlho potrvá,
kým cylinder zacloní slnko?

Cesnak sa plaví do diaľky.
Je schopný zachytiť oblú temnotu a výkriky vtákov.
Hľadá svoje tulipány
v malých prístavoch. Z hlasov ľudí si budujem
predstavu fikčného sveta,
kde nemrznú plavky zabudnuté v konároch.

To dieťa nemá meno.
Trávniky s ponurými piknikmi.
Kus mäsa pod posteľou. Aj na tomto
mieste trčia chvejivé záblesky. Snáď sa čoskoro posunie drevené
nebo. Chýba mi Amerika, hoci som tam nikdy nebol.
Keď spím, tuším za chrbtom jeleňa.
V batohu sa schádzajú tajomné lóže.
Boli tu dávno pred nami.

II.

Dokážem dôverovať dňom plným vetra. Prichádzajú členovia
rôznorodých povolaní. Každý si nesie kvet neurčitého pôvodu.
Počuť však len ozveny. Dáždniky slúžia ako kompasy,
velitelia ostávajú zapadnutí v bahne ako mĺkve sochy. Vykonávam
neutešené návštevy rôznych ústavov. Cítim, že moje
nohy sú studené. Sledujem pohyb
tabakových tieňov, strácajú sa
za pootvorenými dverami. Vaša bezchybná dochádzka sa bude
brať do úvahy pri vyslovovaní rozsudku. Slivkové vojny
a zákopy sa dvíhajú oproti slnečným lúčom.
To je predsa dôvod existencie večerov, však že?

Vyžaduje sa mierna dávka ilúzie. Zabraňuje sa ňou
strate racionálneho úsudku. Kladivá a pílky len bezvládne visia

a zdá sa, že každú chvíľu začnú svoje predstavenie.
Ale nie. Koľko rokov už dýcham nad posteľou?
Naše kopce nie sú pomenované po tebe,
ale po tvojej menovkyni.

Sú letné dni, kedy všetci počúvajú. Obklopujú nás
zvuky. Soboty vyzerajú staršie,
keď sa cez ne preháňajú lietadlá.

III.

Obaja sme hladní. Zbavujeme sa vecí, ktoré
majú priamy súvis so žalúdkom.
Musíme však vyškrtnúť všetko, čo sa týka
prázdnoty, uší a dlaní. Nahádžeme to do garáží rozmiestnených
po rôznych uliciach. Robí mi problém trafiť do tej správnej.
Žiadne mesiace, žiadny čas, ktorý
by mohol plynúť. Často sa dostávame za horizont,
ale to len vtedy, keď sa jeden z nás
rozhodne suplovať jarné prehánky.

Ticho občas vyzerá strašne.
Možno len v diaľke sa rysuje štekot dávnych vekov.
Nemal som šál? Určite som mal šál.
Menil som farebné odtiene v mračnách. Naše
predstavy horia rýchlejšie, než je limit našej kreditnej karty.

Vtedy si uvedomujem, že
ten ústav som nenavštívil už dlhšiu dobu. Premýšľam,
či sú tam stále tie isté tváre. Na čo si pripijeme?
Príbeh začína spomaľovať. V parkoch sa ťaží oranžová dreň.
Pripadám si smiešny a príliš fluidný. Zvrhneš vládu,
alebo snáď ešte počkáš? Konverzácie sú
stále viac expresionistickejšie.

Pozdávajú sa mi rukávy neplodných kabátov.
Myslím na opečiatkovanú krajinu plnú hračiek.

IV.

Keďže nemám žiadnu prax,
vo svojej pamäti budem žiť navždy. Ešte sa však ponúka
aj druhý pohľad: život je pravdepodobný, dokonca možný.
Ironický posmešok dopadne na rukavice. Vidieť budú míle a kroky,
ktoré sa tu odohrali pred storočiami.
Blíži sa doba žatvy. Hladná studňa sa zjavuje a mizne.
Pohybujeme sa v zhode s nebeskou zeleninou.
Vzniká a zaniká vesmírny dej.
Spev znie invazívne.

Tuším, že sa nikdy nestanem čašníkom,
a že na vysoké hradby nikdy nenastúpim.
Uvedomujem si, že priehľadné veci
sa zjavujú až počas neskorého popoludnia. Uvedomujem si, že
priehľadné veci väčšinou neexistujú.

Vynález ekokapsuly. Vynález zlovestnej igelitky.
V pivnici sa skrývajú melancholické melóny.
Lietadlo odlieta a kokosový orech praská.

V.

Neschopnosť relaxovať sa prejavuje
zapnutými stieračmi. Kombinujú sa bežné deje a
obyčajné úlohy. Vybehnem do tmy a zarazí
ma silná vlna ektoplazmy. Šaláty trčia zo zeme
ako zabudnuté hlavy duchov. Cítim ako
zo mňa vyprcháva zvuk.
Dostávam chuť obliznúť Grónsko.

Šarkana hltá nenásytný mrak. Do rána
zabudnem na všetky impresie a kvety. Stanú sa zvukom.
Smiešny pocit je vykúpený ďalšou porciou zmrzliny.
Za jasných nocí je viditeľný voľným okom,
spolu s Andromedou. Siaham po najbližšej óde,
ktorá sa mi v ústach mení na vyhasnutého trpaslíka.

Náš jazyk využíva niekto mimo našu vôľu a potrebu. Vrany úzkostne
očakávajú návrat hrobárov z ovocného trhu.

VI.

Skoro ráno chodím ku koľajniciam
a dívam sa na ne. Vždy to trvá osem hodín.
Vo svojej reči nepoužívam úvodzovky.
Nasaď svojmu tieňovému komparzistovi strojček na zuby.
Bežné časti dňa aj naďalej pôsobia ako výrobok niekoho neznámeho.

Nie som stotožnený s replikami, ktoré na tomto
zvláštnom javisku prednášam. Prečo sa nado
mnou chvejú tvoje nosné dierky?

Jeden z nás skladá symfóniu.
Odhodím svoje súkromné mesto.
Zastupujú ma len apokryfné odpovede.
Môžeme sa pridať k nekonečnému zástupu
šťastných heretikov. Mojou úlohou je
zachovávať svoj spánok v konštantnej
línii. Pripraviť sa na čakanie. Ale dnes
ráno ma ťažia prúžky pomarančového jadra.
Kto sa raz narodí, naučí sa za svoj
život maximálne osemnásť riekaniek,
ktoré si bude pamätať až do smrti.

VII.

Tektonický otras zmetie všetky altánky
a ich mesianistickú rétoriku.
Možno sa aj nám podarí osušiť
svoje tiene a ich fotokópiu odoslať svetu,
kde na nich bude záležať.

Nie je ale isté, či
dokážeme dostáť svojim svedectvám
v podobe zelených kýblikov. Nezmyselné
by však bolo stále čakať a kýchať
pri tom. Zároveň si však pamätáme,
že podobné pokusy nedopadli vždy najslávnejšie.
Trhať sa so psami o posledné hlasivky.
Jed účinkuje aj pri najmenšom pohybe.

Jediným správnym
svetonázorom by mal byť spánok.

VIII.

Zvykám si na ležanie. Brechot
v hrsti. Pri krajnici brzdí autobus a
vychádzajú z neho ľudia. Majú
klobúky či len šiltovky? Je dosť
chladno, takže pravdepodobne klobúky.
Rozchádzajú sa rôznymi smermi.
Horizont je však vzdialený, tak ako
zmyslové prežívanie, ktoré sa
už podobá len hmlistým horám bez
známky živého organizmu.

Návšteva nemocnice. Pod vankúšom
sme našli žiletku. Čo z toho plynie?
Chodby sa vzďaľujú. Nebol
môj nápad ísť sem. Ľudia ma oslovujú
„pán svedok“ a asi majú dojem, že
patrím k nejakej privilegovanej šľachte.
Dodnes si píšem denník
v nemčine. Vešiak: v jeho postoji
je čosi baladické.

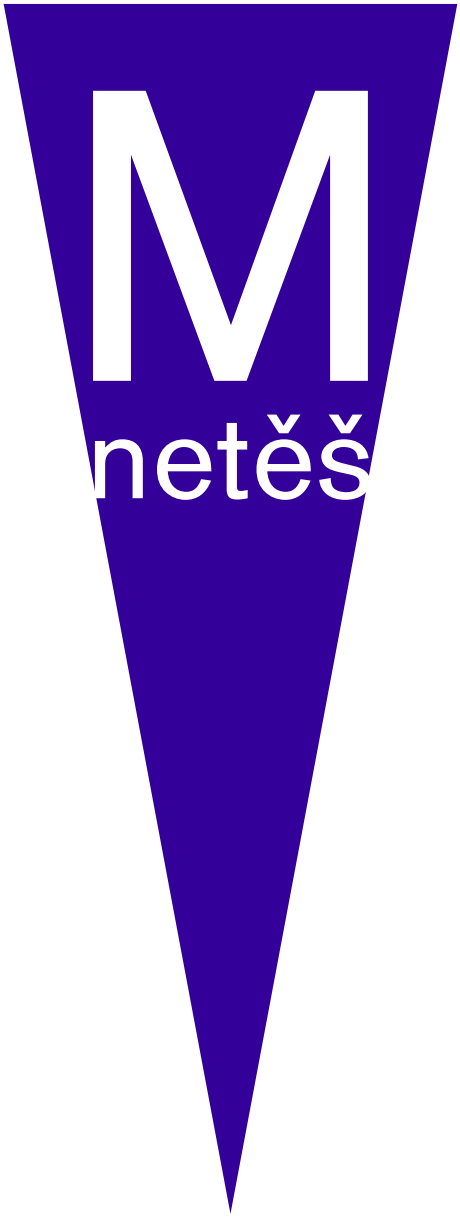
Zuby sú nové galaxie. Na počiatku
bol sud a v ňom jašterice.

K dnešnému dátumu stále nemáme
vyjasnený vzťah medzi pomarančmi.

Našetrím si týmto spôsobom na svoju obľúbenú
tortu? Vyhrabem sa spod sutín a budem
schopný nájsť cestu z kakofónie chodieb?

Verím páleným sovám
a tónom záhradníctiev. Niečo možno tuší
sľuda a ryba zavesená nad oceánom.

Diagramy miznú vo vetre.
Ide snáď len o talár. Duel v zaprášenom mestečku
sledujú vojská. Vysoké stĺpy
menia správy modrých depeší.
Nie je možné sa dočítať,
kto práve rozhoduje, kto si práve obliekol
sako. Ľahostajné odpľutie,
pri ktorom nemám pocit bezpečnosti.

Jan Duběda
To jsem já

Mládí

Když jsem byl mlád
míval jsem vlasy husté tak
že ani veš se neprotáhla
a zuby bílé a vyrovnané v řadě
jak mušle v pánském pisoáru

Když jsem byl mlád
kradl jsem
Pouze jsem kradl žebrákům z mošny
v hospodě U zeleného moudí

To jsem já

Jsem jako žaludská devítka
ten chcíplej pták
ale vymyslím-li příběh
určitě se stane

Jsem jako eunuch
s tváří sňatkového podvodníka
ale tvarová paměť ženského těla
mě stále budí ze sna

Jsem jako squatter
vybydlených srdcí
ale jsem - li už nešťasten
pak jako ta co ovdověla na svatebním loži

Jsem jako skřivan
pod zlatou žílou nebe
ale bránu fantasie
nezamykám ani na noc

Jsem jako toulec
v němž Amor nosí šípy
ale vím co umí láska
ze msty

Jsem jako spouštěč
neočekávaných náhod
ale když zpovídám své hříchy
odpustím jim všechno

Jsem jako jáhen
na němž jezdí farář do práce
ale jestli někdy umřu
smrt překvapením polkne slinu

Báseň

Píšu - li báseň
jen zbavuji svou hlavu obrazů
jak mladíci svá těla touhy

Píšu-li báseň
jen mačkám spoušť
když cíl už se dal do pohybu

Píšu-li báseň
jen házím hlínu důsledků
na rakev příčin

Píšu-li báseň
vím že bude jenom teploměrem
vetknutým do rekta poesie

Sen

Ležel jsem na louce
a díval se jak na obzoru
země vzlíná do oblohy
až nepoznat
kde začíná a končí skutečnost

Když jsem pak usnul
zdál se mi sen
že jsem se převalil
a zalehl své dítě
kterému se zdálo
že se dusí.

Teprve ve chvíli
kdy slunce strhlo stínům nehty
mne probudila vůně
beznaděje

Paměť

I to se stává
že zabřezne láska
a odnosí to nenávist

Že po citové anestezi
následuje amputace

Promiň
byl jsem ti tehdy příliš blízko
takže se už nešlo vrátit

Alespoň tak to vidí moje paměť
která mi holí dnešní vousy
a včerejší tam nechává

Kartářka

Možná už zítra
s tebou osud zamíchá
jako se míchá krví
při domácí zabíjačce
a tvé básně se stanou
jen náledím ticha
sypaným pískem slov

Ale možná už zítra ti kartářka řekne:
nemusíte na to pískat
běhá to za vámi samo

Léto na Okoři

Je čas
kdy parno bere za kliky
a citlivější učni se hned věší

Je čas
kdy slunce rudé jak krocaní hudrovadlo
mi v hlavě pálí další závit

Je čas
kdy mě každá láska porazí
ranou z jateční pistole

Je čas
kdy Bůh namísto zvonů
poledne plácá prknem o rybník

Hostom ice

Jiří Kolář
Úšklebek století

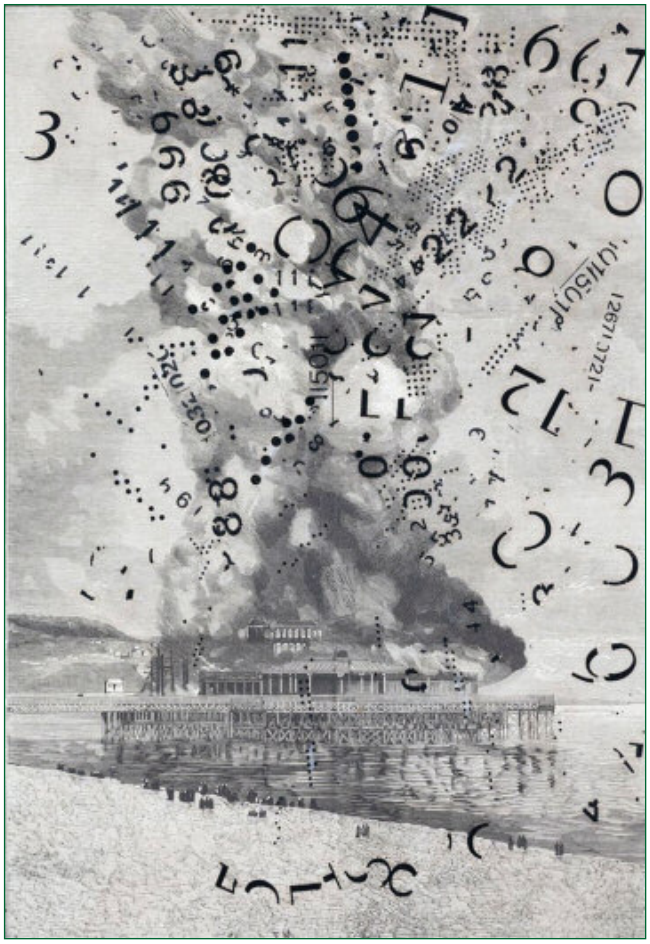
Národní galerie Praha – Palác Kinských
16. 5.–2. 9. 2018

Foto Michal Šanda

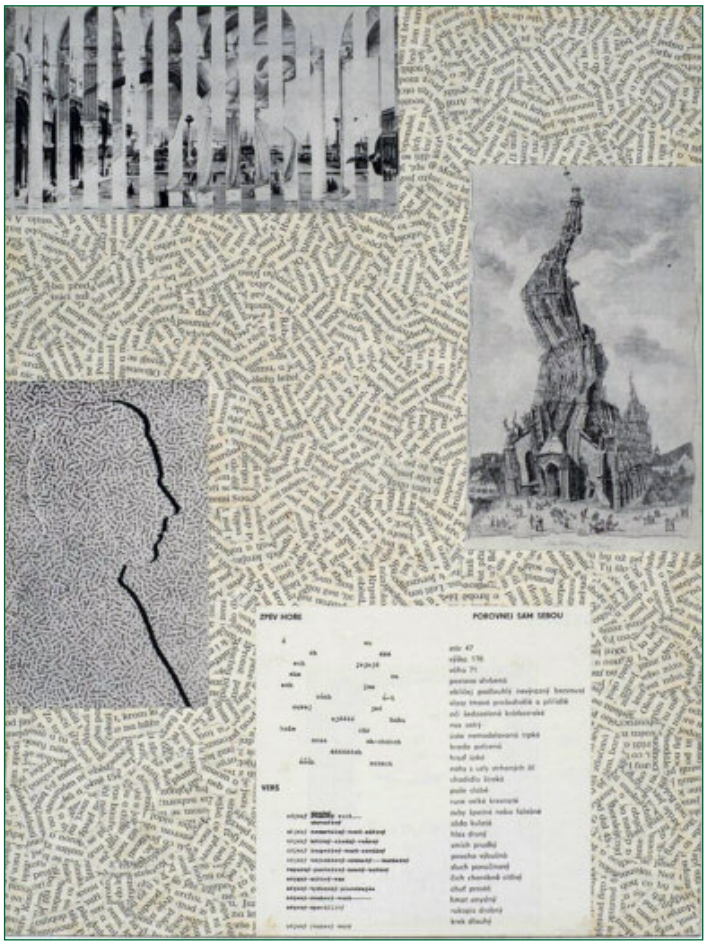

Výstava se zaměřuje na výběr Kolářových prací, který v propojení s jeho básnickým dílem naznačuje, jak neortodoxně dovedl Kolář umělecky formulovat svůj účastný komentář ke světu. Významnou součástí výstavy je Týdeník 1968, soubor šedesáti šesti doličných koláží mapujících dramatické události tohoto roku. Doplněn je dalšími cykly mnohdy neznámých prací, které ukazují, jak Kolář výtvarně otevřeně budoval od druhé poloviny čtyřicátých let až do sklonku života orbis pictus naší doby. Kurátorky: Marie Klimešová, Milena Kalinovská

Hostom ice

Lucie Faulerová
Benátky

Česko-slovenský výstavní pavilon na 16. mezinárodním bienále architektury v Benátkách 2018 představil projekt umělkyně Kateřiny Šedé UNES–CO, který zkoumá, jak cestovní ruch ovlivňuje život ve městech. Tématem bienále je Freespace, volně přístupný prostor vyjadřující velkorysost ducha a smysl lidskosti jakožto centrální funkce architektury. Dobrá adresa prostřednictvím objektivu Lucie Faulerové byla u toho.

H
ostor
ice

FRANCIA

SPECTRES OF
THE STATE
AVANT-GARD
THE KOREAN PAVILIO

GIAPPONE

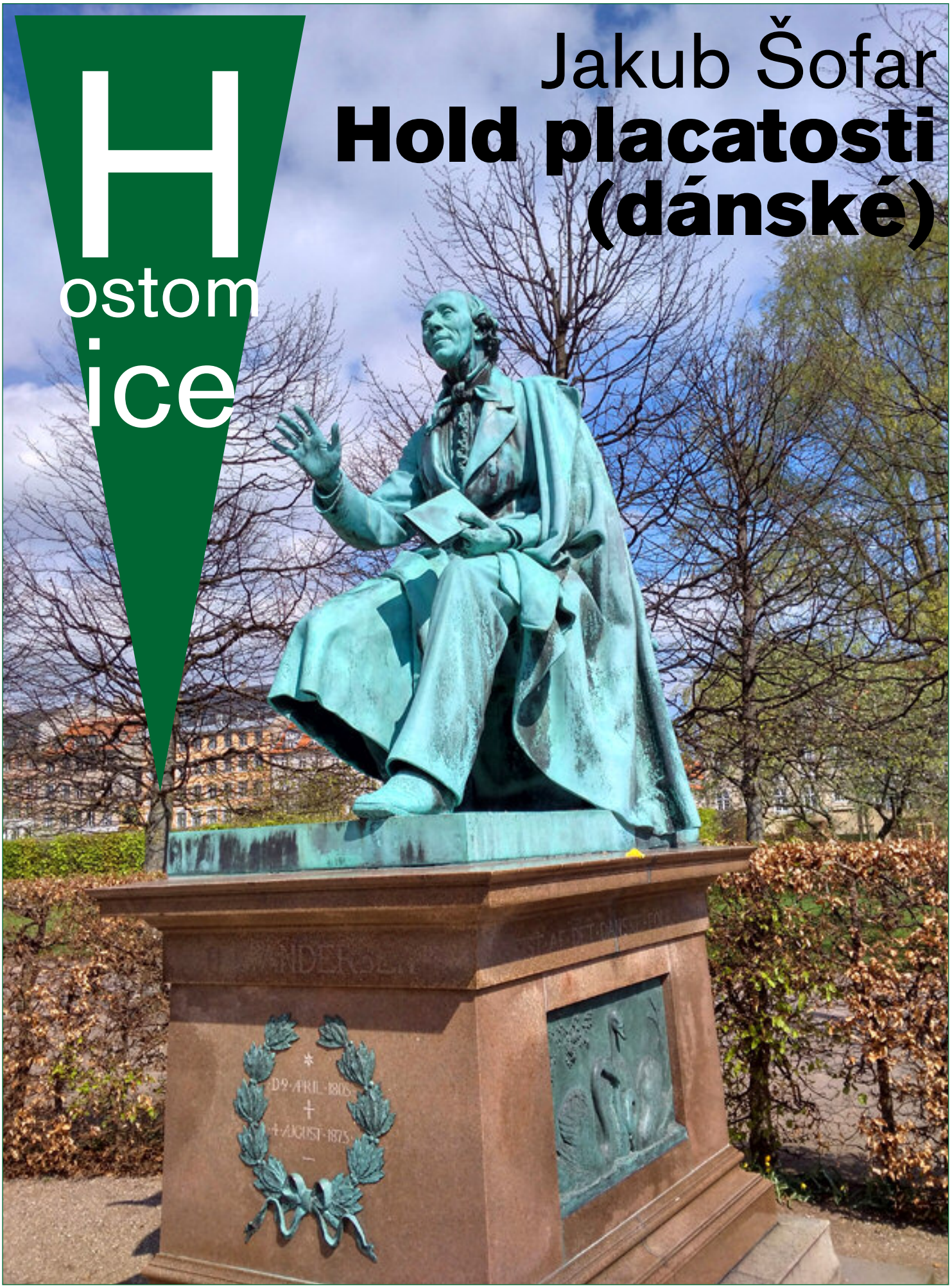

Bombing
for Peace
is like
Fucking for
VIRGINITY

Hostom ice

Jakub Šofar
Hold placatosti (dánské)

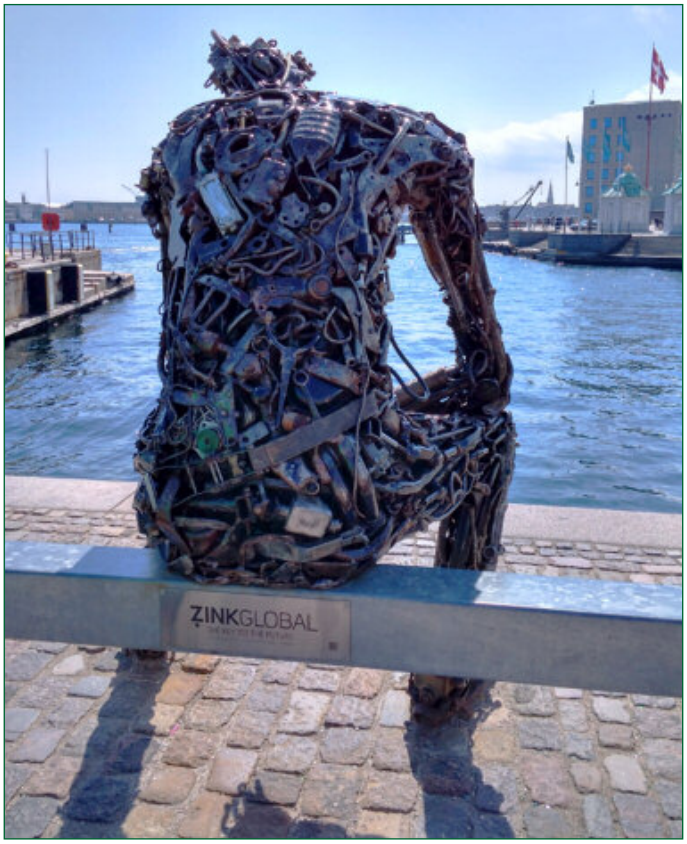

Když se vyjadřujeme o něčem nanicovatém, říkáme, že je to takové placaté. Ale co placatice, která obaluje ohnivou vodu, co nás dokáže zachránit či obalamutit v době nejtěžší? Nebo Plumlovského technika placatého psaní, jejíž objevitel, Vladimír Borecký, o ní říkal: svojí linearitou vytěsňuje vše časové a prostorové?

Dánsko je pěkně placaté. Život v něm však rozhodně ne. Kolaři jako mravenci, všude kde to jde (pro jejich potřeby samozřejmě mnoho prodejen, opraven a půjčoven). Uprostřed Kodaně hřbitovní park, stále otevřený, kam můžete jet na kole nebo si tam číst, vedle hrobů dánských velikánů (Niels Bohr, Hans Christian Andersen, Søren Kierkegaard), nikdo nic nerozbíjí, nekrade… jak by nás mohlo napadnout zapíchnout do růvku oblíbeného spisovatele propisky. To by nás Dozorci jistot hnali! Malá mořská víla je opravdu malá (zástupy vedle ní velké), ale město zdobí i jiné sochy. Ve Svobodném městě Christiania si můžete koupit haš z celého světa, dát se do klidu, urazit pár kelímkáčů a trošku si zazlobit. Bez křeče a agentů protidrogových jednotek. Anebo vyjet z města a vydat se k bájnému Elsinoru, čili k hradu Kronborgu.

Místo pije jako Dán – by se mělo říkat Vyklidněný jako Dáni. Možná je to proto, že lidé ze zemí, které nemají zásoby surovin, musí daleko více přemýšlet, jak ten handicap dohnat. Nejlepší cesta je pracovat s malými objemy materiálu a kvalitně ho zpracovávat (tedy přidávat k němu velkou nadhodnotu). Ach jo.

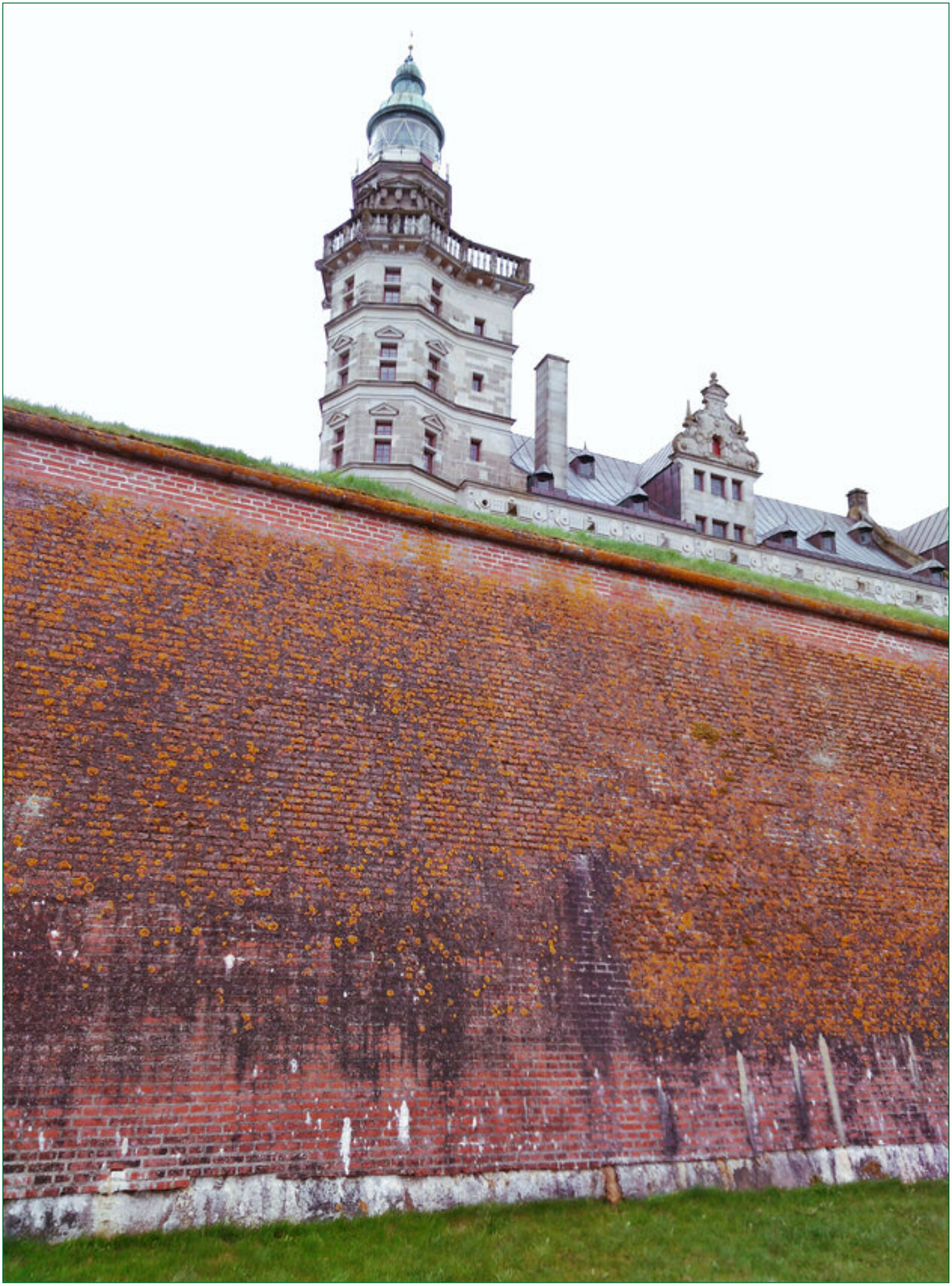

Dan Turell

Hostom ice

Jakub Šofar
Tak zase po roce hlavou dolů (III)

Většina lidí umísťuje Tasmánii, ostrov s rozlohou 64 519 km² a s populací o něco víc než půl milionu osob (z toho půlka žije v hlavním městě), někam k Novému Zélandu. Přitom od australského pobřeží je to jen 240 km, a pokud nejede celá tlupa výletníků, je lepší dát před trajektem přednost letadlu. Z Melbourne jste tam za chvilku a moc to nestojí, když poletíte s nějakým low-costem. Letiště jsou tam dvě, to větší je v hlavním městě Hobartu, dole na jihu.

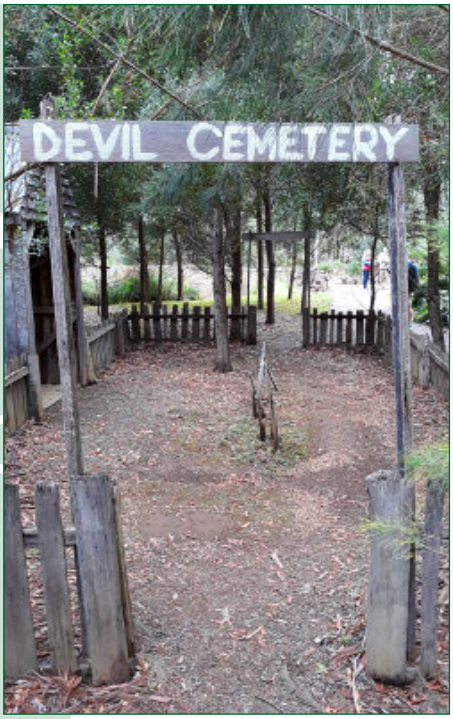
Z mapy to není vidět, ale Tasmánie je přeplněná jezery, horami, pralesy, řekami a potoky, to je pro hledače přírody pravý ráj. Kromě ovcí a národních parků je tam taky spousta příjemných lidí a ze všech států australského svazu je to jeho nejbritštější část, připomínající Skotsko někde u Edinburghu.

V Hobartu jsou nízké, koloniální domy, a taky v centru poměrně velký antikvariát, kde jsem si listoval v ruských slovnících. V hospodách stojí pivo 12 dolarů a hrají tam amatérští kytaristé. Auto vám půjčí hned u letiště, akorát zaparkovat ve městě, které je startem i cílem mnoha turistů, je poměrně složité. Tak to stačí být tu na jednu noc a ráno po snídani odfrčet směr pravá část pobřeží, vzhůru na sever.

Asi 100 kilometrů od Hobartu je Tasman Peninsula, první povinná zastávka, se skalními útvary, z nichž nejznámější je Ďáblova kuchyně (Devils Kitchen). A kousek odtud jedna neZOO, v níž zachraňují tasmánského čerta (správněji ďábla medvědovitého). Je to ohavné zvíře, něco mezi krtkem, seletem, wombatem a psem, vřeštící a stále se peroucí, s ohromnou silou stisku (v poměru skus a velikost stojí na bedně mezi všemi savci). Nicméně na konci 20. století celou jeho populaci zachvátila rakovina kůže, dnes zůstalo asi jen 7000 jedinců. Snahou přírodovědců je víceméně „vyšlechtit“ novou generaci, která nemoci odolá. Jejich hřbitov mě dojal. I čerti mají právo na místo, kde složí svoje kosti…

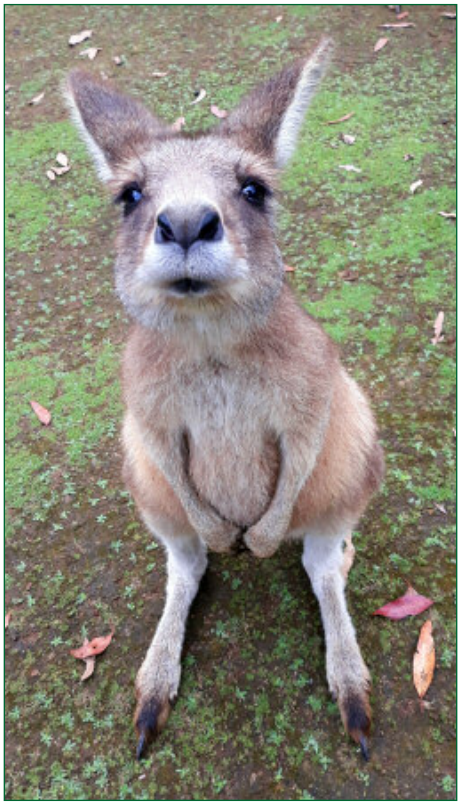

DEVIL CEMETERY

DOBRÁ ADRESA

Kašpar

Michal Šanda: Údolí | Ondřej Böhm: Údolí

Díky bezbřehé svobodomyslnosti zdejšího hostinského, kterou by nezasvěcení mohli považovat za lhostejnost a bordelářství, si hosté přizpůsobili hospodu k obrazu svému a zaplnili ji bizarní směsicí nejroztodivnějších předmětů od aristonu po vycpaného kosa. Postupem času se ze štamgastů stali přátelé, ovšem žádná idyla netrvá věčně. Do údolí nevybíravým způsobem vtrhne majitel cirkusu a začne skupovat pozemky. Důvod jeho počínání je pro všechny záhadou, protože v tomhle zapomenutém koutu na okraji města není kromě jeskyně, kam o víkendech směřují rodiny výletníků, nic pozoruhodného. Hostinský už toho za pípou zažil tolik, že ho výhrůžky nemohou rozházet. Odmítne hospodu prodat a příběh se začne zamotávat.

Vydalo nakladatelství Dybbuk. Obě knihy jsou ke koupi u dobrých knihkupců.

